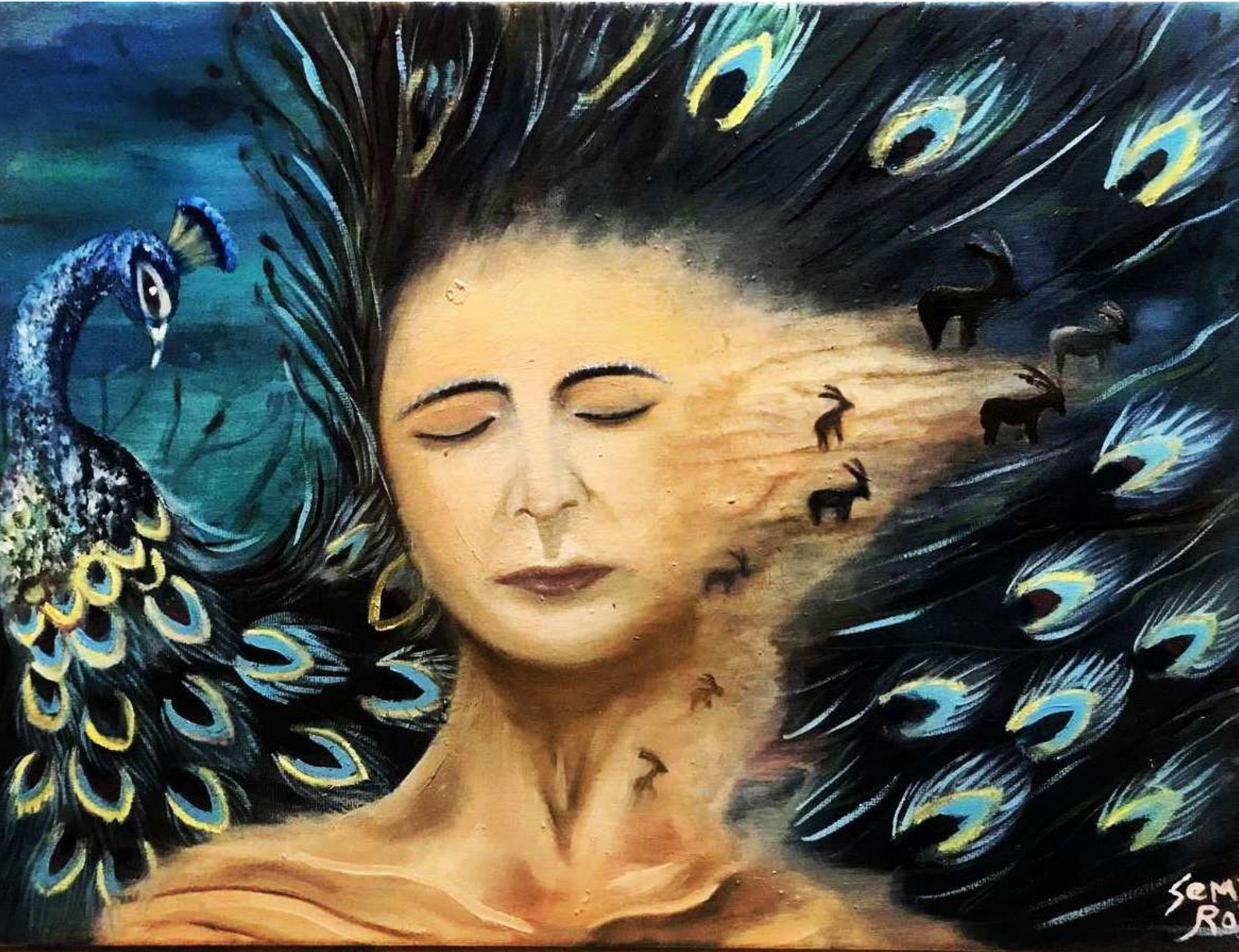

POLEN

" MARKSİST BİR EKOLOJİ HAREKETİ İÇİN "

| Şubat- Mart 2022 Ekolojik İhtilaf Haberleri |
| Görünmeyen Kadın Emegi, İş Kazaları, Meslek Hastalıkları | Büyük Gaz
Şirketlerinin Karı |Berta Caceres Anısına | Öykü: Beyaz Bulutlar | Woman at
War: Hem de Always | Mardin Ekoloji Derneği ile Söyleşi |POLEN ÇOCUK |

lenin

Burjuva demokrasisi sözde eşitlik ve özgürlük vaat eder. Gerçeklikte bir tek, en ileri burjuva cumhuriyet bile insan soyunun kadınsal yarısını, erkeklerle tam yasal eşitliğe ve erkeğin vasiliğinden ve baskısından özgürleşmeye ulaştırmadı. Burjuva demokrasisi özgürlük ve eşitlik üzerine kulağa hoş gelen boş sözler, tumturaklı sözcükler, abartmalı vaatler ve gürültülü sloganlar demokrasisidir; gerçekte bütün bunlarla kadının esareti ve eşitsizliği, çalışanların ve sömürülenlerin esareti ve eşitsizliği gizlenir.

Kadın ve Aile

içindekiler

05

Almanak

Şubat- Mart 2022 Ekolojik İhtilaf
Haberleri

09

Berta Caceres Anısına

22

Sinema

Woman at War- "Hem de
Always"

35

Yerelden

Mardin Ekoloji Derneği

03

Bu Sayıda

09

EM(EK)OLOJİ: Görünmeyen Kadın
Emeği, İş Kazaları, Meslek Hastalıkları

19

ENERJİ: Büyük Gaz Şirketlerinin Karı

20

Öykü: Beyaz Bulutlar

27

POLEN ÇOCUK

@polenekoloji

Bizi okuyun: www.polenekoloji.org
Bize katılın: Polen Ekoloji Kolektifi kayıt formu

bilgi@polenekoloji.org
polenekoloji@gmail.com

Bu sayıda...

Fabrikada, kırdada, kentte bedenleri ve emekleri sömürülerek görünmezleştirilen, ihlal edilen ve doğadan uzaklaştırılan kadınların iradesi bugün ve her gün erkin karşısına dikiliyor. Ekolojik ve ekonomik krizler ile birlikte daha fazla sorumlulukla sınıranan kadınlar olarak kapitalist sistemi reddediyor; mücadelelerimizi de kolektif bilince olan inancımız ile büyütüyoruz.

7 kadından oluşan Polen Dergi Yayın Kurulu'nda mart ayındaki yeni sayımızın Kadın/Jin Özel Sayısı olması yönünde karar aldığımızı okurlarımızla paylaşmak istiyoruz. 5.sayımız için belirlediğimiz dosya konusu ise "Sermayenin Genderwashingi" oldu. Bu sayımızın kapak tasarımı, çizer ve muhabir dostumuz sevgili Sema Çağlak'ın imzasını taşıyor.

Raporlama Ekibi'nin gündem takibiyle 2022 yılının şubat ayı için hazırladığı Almanak çalışması ile bellek, mücadelemizi güçlendirir ilkemizi sürdürüyoruz.

Kimliklerle, dünyayı görmekle, çözümleme ve önermelerle, tesadüf ve farklılıklarla tüm hareketlerimizin ve direnişlerimizin arkasında özgürlük olmalı. Yaşam Savunucusu ve Feminist Berta Caceres Anısına metni ile Derya Sever kendimizi yeniden bulmak, yaratmak ve asırlık mücadelemizi hatırlamak için direncine kaleme dokunma hakkı veriyor.

Ahh bedenim, hiçbir zaman benim olamamış bedenim... Vurulan, sağılan, döllen, kesilen bedenim... Onları doyurmak için var olan bedenim, ve bebeklerim... Sarıyorlar ki bir tek biz esiriz, bizi hapsettikleri karanlık onları da sarıyor, farkında değiller. Polen Ekoloji Hayvan Özgürlüğü Çalışma Grubu'ndan Ayşe Nur Oğuz, "Sadece ben özgür olayım deyince özgürlük olur mu hiç?" sorusunu Beyaz Bulutlar adlı öyküsünde cevaplıyor.

Bu sayımızın Yerelden bölümünde Mezopotamya Ekoloji Hareketi'nin bir parçası olarak komünal, ekolojik, kadın özgürlükçü toplum paradigmasını her alanda yaşatmaya çalışan Mardin Ekoloji Derneği'nden sevgili Derya Akyol ile Sultan Gülsün söyleşiyor.

Bizim mücadelemiz, kimsenin kurtarılmak zorunda kalmayacağı bir yarın için. Çalınmış yarınlardan kalanlarla yetinmek zorunda değiliz. Çalanlardan hesap sormak için marksist bir ekoloji hareketini benimsiyoruz. Cansu Yumuşak, Women at War, Hem de "Always" başlığını verdiği film değerlendirmesinde İzlandaca çekilmiş ve Benedikt Erlingsson tarafından yönetilmiş olan Woman at War filmi izlecine alıyor.

Devam eden gaz krizi, Avrupa'nın enerji sisteminin insanlara ve gezegene yönelik riskleri toplumsallaştırırken kirleticilerin kârlarını özelleştirdiğinin en son hatırlatıcısı olarak yerini Helin Nur Güler emeğiyle dergimizin bu sayısında alıyor.

Em(ek)oloji çalışmaları kapsamında yeni dosya konumuz için Türkiye'deki kadın emekçilerin yakalandığı meslek hastalıkları ve kazalanma oranını inceleyen Derya Sever ve Sultan Gülsün tehlikeli işlerde kadın emekçilerin çalıştırılmadığına inanılıyor olsa da kadınların yaşadığı birçok sağlık sorunu ve karşı karşıya kaldığı risklerin sümen altı edildiğini tespit ediyor. Görünmeyen Kadın emeği, İstatistiklerde İş kazaları ve Meslek Hastalıklarında Buz Dağının Görünen Yüzü çalışması sizler ile.

Bu sayımızda heyecan ile beklenen Polen Çocuk bölümünü Öznur Cencik hazırladı.

Yaşasın emeğimiz!
Yaşasın ekoloji ve kadın mücadelemiz!
İyi okumalar diliyoruz.

ALMANAK

ŞUBAT

İKİZKÖYLÜLER MADENE KARŞI 200 GÜNDÜR DİRENİYOR

Muğla'nın Milas ilçesi İkizköy mahallesi Akbelen Orman'nda yapılmak istenilen linyit madenine karşı başlatılan doğa nöbeti 200'üncü gününde. 17 Temmuz günü orman içerisine kurulan çadırlarla başlayan nöbet eylemi sürüyor.

1

2

DÜNYA SULAK ALANLAR GÜNÜ

AB KOMİSYONU DOĞAL GAZ VE NÜKLEERİ 'DÜŞÜK KARBONLU' OLARAK SINIFLANDIRDI

Avrupa Birliği Komisyonu, yoğun eleştirilere ve çok sayıda birlik üyesi ülkenin karşı çıkmasına rağmen, doğalgaz tesisleri ve nükleer santrallere yapılan yatırımları, 2030 ila 2025'e kadar 'belirli koşullar altında iklim dostu ve sürdürülebilir' olarak sınıflandırmaya karar verdi.

3

4

OKYANUSLARDAKİ AŞIRI SICAKLIK 2014'TE "GERİ DÖNÜLMEZ NOKTAYI" GEÇTİ

Bilim insanları, bir asır önce, okyanuslarda sadece %2'lik bir zaman diliminde meydana gelen aşırı sıcaklıkların, 2014'ten bu yana zaman diliminin en az %50'sinde meydana geldiğini buldular. Bazı sıcak noktalarda, zaman diliminin %90'ında aşırı sıcaklıklar meydana geliyor ve vahşi yaşamı ciddi şekilde etkiliyor. Seragazları tarafından tutulan ısının %90'ından fazlasını emen okyanuslar, istikrarlı bir iklimin korunmasında kritik bir rol oynuyor.

ALMANAK

AŞIRI HAVA OLAYLARI SON 40 YILDA SADECE AVRUPA'DA 142 BİN KİŞİNİN ÖLÜMÜNE NEDEN OLDU

Avrupa Çevre Ajansı'nın yayımladığı raporda, Avrupa'da 1980-2020 arasında görülen sıcak hava dalgası ve seller gibi aşırı hava olayları ve bunların beraberinde getirdiği tahribatın 142 bin kişinin yaşamını yitirmesine neden olduğu ifade edildi.

5

6

BİR SANTRAL KAÇ CAN EDER?

Sağlık ve Çevre Birliği (HEAL) geçen günlerde 'Kronik kömür kirliliği' adında çarpıcı bir rapor yayınladı. Türkiye'nin sınırlarla dolu 55 yıllık karnesinin yer aldığı bu raporda çalışan termik santrallerin 4,8 trilyon TL sağlık maliyeti hesaplanmış. Bunun yanı sıra 117 bin 661 erken doğuma, 1 milyon 247 bin çocukta bronşit vakasına ve yaklaşık 200 bin erken ölüme neden olmuş.

ERZİNCAN'DA HAYVAN KATLIAMI

Besleme yapmak için kent çöplüğüne giden hayvanseverler onlarca ölü kedi ve köpekle karşılaştı. Sosyal medyada paylaşılan ölü köpek görüntüleri büyük tepkilere yol açarken , eleştirilerin odağındaki Erzincan Belediyesi'nden ' bilgimiz dışında gerçekleşmiş ' açıklaması yapıldı.

7

8

UŞAK'TA HALK ÇED TOPLANTISINA İZİN VERMEDİ

Uşak'ın Karacahisar Köyü'nde yapılması planlanan Nikel Maden Ocağı ve Eleme Tesisi projesi için Ayrancı Köyü'nde yapılması planlanan ÇED toplantısına tepki gösteren bölge halkı izin vermedi. Murat Dağı Halkı, Murat Dağı Yok Olmasın Platformu ve Murat Dağına Dokunma Platformu; " Madenlerin yarattığı yıkım sınır tanımıyor. Bir mevzi kaybedersek arkasından gelecek belki 20 şirket daha var. Üç beş şirket zenginliğine zenginlik katsın diye suyumuzdan toprağımızdan, kısaca hayatımızdan vazgeçmeye hiç niyetimiz yok" şeklinde açıklama yaptı.

ALMANAK

KAYSERİ KAMBER'DE KÖYLÜLER TAŞ OCAĞI FİRMASINI PROTESTO ETTİ

Kayseri'nin Talas ilçesine bağlı Kamber köyü yakınlarında bulunan taş ocağı firması, taş ocağı alanını genişletmek üzere hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporuna köylüler tarafından destek verilip imzalanmasını istedi. Köy kahvesine gelen firma temsilcileri, yurttaşlardan hazırlanan rapora katılım isterken, köylüler tarafından protesto edildi

11

14

GEMLİK'TEKİ BİR FABRİKAYA DENİZ DEŞARJI ONAYI

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, MKS Marmara Entegre Kimya Sanayi'nin Gemlik Körfezi'ne kurulu tesisinin kapasitesini genişletme ve buna bağlı deniz deşarjı projesine onay verdi. Projeyle birlikte saatte 5 bin 500 metreküp soğutma amaçlı kullanılacak deniz suyunun, deniz suyu sıcaklığında artışa neden olacağını ve buna bağlı olarak mülajın yeniden meydana geleceğini gerekçe gösteren çevreciler karara tepki gösterdi.

METİN LOKUMCU DAVASI YİNE ERTELENDİ: BÜTÜN TALEPLERİMİZ REDDEDİLDİ

Artvin Hopa'da 31 Mayıs 2011'de o dönem başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan'ın seçim mitingi öncesi düzenlenen eylemde polisin yoğun biber gazı kullanımı sonucu Metin Lokumcu'nun vefat etmesine ilişkin davanın 3. duruşması Trabzon 2. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görüldü. Mahkeme, Erol Darcan ve Taner Ballı'nın zorla getirilmesine karar verdi. Abdullah Aktaş ve Mehmet Yüksel'in duruşma salonunda dinlenmesi talebi ise reddedildi. Duruşma, 8 Nisan'a ertelendi.

17

19

MUĞLA'DA TUZABAT HALKI MADENE KARŞI AÇTIĞI DAVAYI KAZANDI

Muğla'nın Milas ilçesi Tuzabat Mahallesi'nde özel bir şirket tarafından yapılması planlanan boksit madeni çıkarma ve kırma-eleme-yıkama tesisi kurma projesi için Muğla Valiliği tarafından verilen "ÇED gerekli değildir" kararına karşı dava açan bölge halkı kazandı

ALMANAK

KANAL İSTANBUL'DAKİ BAZI ARSALARA 15 KAT İMAR İZİNİ VERİLDİĞİ ORTAYA ÇIKTI

Kanal İstanbul Projesi'nin "Rezerv Yapı Alanı" içinde yapılan değişiklikle bazı adalara 15 kat imar izni verildiği ortaya çıktı. CHP İstanbul Milletvekili Gürsel Tekin, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çarpık kentleşmeyle ilgili "İstanbul'a ihanettik ettik" itirafına göndermede bulunarak "Parsellerdeki hissedarların yerleri resen değiştirildi, kişilerin adları da gizlendi. İstanbul'a yine ihanet ediliyor" ifadelerini kullandı.

20

21

CENGİZ HOLDİNG KAZDAĞLARI'NDA ÇED'E AYKIRI SONDAJ FAALİYETLERİNE BAŞLADI

Çanakkale'nin Çan ilçesine bağlı Halılağa Köyü'nde Cengiz Holding tarafından açılması istenen "Halılağa Bakır Ocağı Kapasite Artışı, Cevher Zenginleştirme Tesisi ve Atık Depolama Tesisi Projesi" için Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) raporuna rağmen aykırı bir şekilde sondaj faaliyetleri gerçekleşti.

İKLİM ADALETİ KOALİSYONU: 'ENERJİ YOKSULLUĞU YAŞAM HAKKI İHLALİDİR'

İklim Adaleti Koalisyonu, 'Adil, demokratik, katılımcı, yerel, ekolojik bir enerji modeli mümkün' diyerek elektrik zamlarına ilişkin bir basın açıklaması yayımladı. Açıklamada tüm özelleştirmelerin durdurulması, enerji üretiminin ve dağıtımının kamulaştırılması ve enerji yatırım projelerinde ÇED ve SED (Sağlık Etki Değerlendirmesi) süreçleri işletilmesi çağrısı yapıldı.

21

22

KOZAK YAYLASI'NDA TAŞ OCAĞI İŞLETİLMESİNE MAHKEME "DUR" DEDİ

"Ekolojik hassas bölge" olan Bergama Kozak Yaylası'ndaki granit ocağı işletmesi ve kırma eleme tesisine Çevre ve Orman Bakanlığının verdiği çevresel etki değerlendirme (ÇED) olumlu kararı, mahkeme tarafından iptal edildi. Mahkeme, bölgenin "benzersiz nitelikte bir jeopark" olduğu yönündeki bilirkişi raporunu kararına dayanak yaptı.

ALMANAK

ASSOS ANTİK KENTİ'NDEKİ 'ASSOS KAYA ISLAHI' PROJESİNE YÜRÜTMİYİ DURDURMA KARARI

Kazdağı Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Derneği, mahkemenin 'Assos Kaya Islahı' projesine ilişkin yürütmeyi durdurma kararı verdiğini açıkladı. Çanakkale 2'nci İdare Mahkemesi, Assos Antik Kenti ve Antik Limanı'nın üst tarafında gerçekleştirilen "Assos Kaya Islahı" projesine ilişkin 'yürütmeyi durdurma' kararı verdi.

23

23

KÖROĞLU DAĞLARI'NDAKİ RANT PROJESİNE TEPKİ

TMMOB Bolu İl Koordinasyon Kurulu (İKK), Köroğlu Dağları üzerinde yapılması planlanan turizm vadisi ve vadinin imara açılması sonucu oluşacak yapılaşmaya ilişkin açıklama gerçekleştirdi. İKK Sekreteri Erol Perçin imzalı açıklamada, Bolu Köroğlu Dağı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi'nin bilirkişi heyeti incelemelerine ve projenin hayata geçirilmesinin yaratacağı tahribata değinildi.

HDK'DEN 'İZMİR İÇİN SU' KAMPANYASI

HDK İzmir Ekoloji Meclisi, kentte yaşanan su sorunu ve küresel ısınmaya karşı "İzmir için su" kampanyası başlattı.

24

24

27 ŞUBAT 2022 İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ŞURASI "HAYAL KIRIKLIĞI" İLE SONUÇLANDI.

Konya'da 21-25 Şubat tarihleri arasında gerçekleştirilen İklim Şurası, dün alınan tavsiye kararları ile tamamlandı. Özellikle sera gazı azaltımına yönelik somut kararlar bekleyen ve kömürden çıkış konusunda net mesajlar verileceğini uman kesimler tarafından "hayal kırıklığı" olarak nitelenen şurayı Prof. Dr. Doğanay Tolunay; "Şura çalışmaları sırasında ülkemizde iklim değişikliği ile mücadele, azaltım ve uyum gibi konularda gerek kamu kurumlarının gerekse özel sektör ve STK'lerin bilgi birikiminin yetersiz olduğunu gözlemledim. Bu da şurada çıkan kararların arzu edilen düzeyde olmamasıyla sonuçlandı..." dedi.

ALMANAK

NÜKLEER DÜZENLEME KANUNU TEKLİFİ TBMM'DE

AKP'nin Meclis'e sunduğu Nükleer Düzenleme Kanunu Teklifi'ne göre, nükleer enerji ve nükleer maddelerle ilgili gerçek ve tüzel kişilere lisans verilebilecek, bu kişiler Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve sözleşmelere uymakla yükümlü olacak

25

26

CİLO DAĞLARI'NDAKİ BUZULLARIN YÜZDE 48'İ KÜRESEL ISINMA NEDENİYLE ERİDİ

Hakkari'de bulunan ve Türkiye'nin en yüksek ikinci zirvesi olan Uludoruk'un yer aldığı Cilo Dağları'ndaki buzulların yüzde 48'inin eridiği belirlendi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesi Doç. Onur Şatır; "ısınmanın buzullar üzerinde net bir etkisinin olduğunu ortaya koyduk. 31 yıllık süreçte yüzde 48 oranında bir erime olmuş. Bu çalışmalarda yaklaşık 530 hektar buz örtüsünün sağlam kaldığını belirledik." dedi.

MUĞLALILAR, BİR KEZ DAHA ÇİMENTO FABRİKASINA "HAYIR" DEDİ

Muğla'nın Menteşe ilçesi Bayır Mahallesi'nde yapımı planlanan entegre çimento fabrikasına karşı köylülerinin ve kitle örgütlerinin tepkileri sürüyor. Deştin Çevre Platformu, MUÇEP Menteşe Meclisi, Menteşe Kent Konseyi ve Bayır Çevre Komitesi çimento fabrikasının yapılmak istendiği alanda basın açıklaması düzenledi. Açıklamaya çevre örgütleri ve siyasi partiler de destek verdi.

28

28

TORTUM ŞELALESİ'NİN CAN SUYU HES ÇALIŞMASI NEDENİYLE KESİLDİ

UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne aday gösterilen, doğal güzelliği ve turizm yatırımlarıyla her geçen gün ilginin arttığı Tortum Şelalesi'nde su kalmadı. Türkiye'nin 11'inci sakin kenti seçilen Uzundere ilçesinde 18'inci yüzyılda meydana gelen heyelan sonucu oluşan, 21 metre genişliği, 48 metre yüksekliğiyle yılda 15 bine yakın yerli ve yabancı turisti ağırlayan şelalenin can suyu HES ihalesini alan firma tarafından kesildi.

8 Mart

DÜNYA EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ

Dünya'nın her köşesinde yaşamını mücadele eyleyen kadınları, yalnızca kendi yaşamı için değil doğanın, hayvanların ve topyekûn yeryüzünün özgürlük düşlerini kuşanan kadınları 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nden selamlıyoruz!

Bugün tarihten aldığımız güçle, ilmek ilmek örülen kadın özgürlük mücadelesinin kazanımlarıyla, bizlere hak görüleni değil hakkımız olanı almak için, yaşamımızın her alanında hissettiğimiz baskılara, ötekileştirilmelere ve şiddetin her türüsüne karşı isyanımızın sesini olduğumuz her alanda yükseltiyoruz!

Kapitalist, ataerkil ve türcü sistemin tahakküm kurduğu doğanın bir parçası olarak, yaşamımızın talan edilmesine, doğanın ve kadının mülk olarak görülmesine karşı mücadelelerimiz sürüyor. Fabrikada, kırdada, kentte bedenleri ve emekleri sömürülerek görünmezleştirilen, ihlal edilen ve doğadan uzaklaştırılan kadınların iradesi bugün ve her gün erkin karşısına dikiliyor. Ekolojik ve ekonomik krizler ile birlikte daha fazla sorumlulukla sınıanan kadınlar olarak kapitalist sistemi reddediyor; mücadelelerimizi de kolektif bilince olan inancımız ile büyütüyoruz.

Hiçbir mücadele alanının birbirinden bağımsız ilerlemeyeceğini bildiğimiz gibi, kadınların sömürsü üzerinden işleyen her türlü kapitalist, ataerkil ilişkinin, doğa ve hayvanlar üzerinde kurulan egemenlik anlayışı ile güçlendiğini, yer edindiğini biliyoruz. Bu yüzden kendi yaşamımızı özgür kılmak için doğanın ve hayvanların da özgürlük mücadelesini kararlılıkla sahipleniyoruz!

Polen Ekoloji Kadınları

Jinên ku ne tenê ji bo jiyana xwe jiyana xwe dikan qada têkoşînê li her aliyê cihanê; Em jinên ku xeyalên azadiya xweza, ajalan û axê hambêz dikan, 8'ê Adarê Roja Jinên Kedkar ên Cihanê silav dikan!

Îro bi hêza ku em ji dirokê distînin, bi destektiyên têkoşîna azadiya jinê hatine binavkirin, em li her qadên jiyana xwe ji bo ku mafên xwe bi dest bixin, li dijî zilm, heqaret û hercare tundiyê dengê serhildanê bilind dikan, ji me re hatiye dayîn.

Talankirina jiyana me weke parçeyekî xwezayê ku di bin serweriya pergala kapîtalîst, bavîksalarî û cureperest de ye; Têkoşîna me ya li dijî zilma li ser xweza û jinan didome. Li kargehê, li gundan, li bajêr; Vîna jinên ku beden û keda wê ji nedîtî ve tê, tê bînpêkirin û bi îstîsmarê ji xwezayê tê derxistin, îro û her roj li dijî desthilatdariyê radiweste. Em weke jin ku bi krîzên ekolojîk û aborî re zêdetir berpirsariyê digirin ser milê xwe pergala kapîtalîst red dikan; em bi baweriya xwe ya hişmendîya kolektîf têkoşîna xwe mezin dikan.

Em dizanin ku qadên têkoşînê ji hev cuda pêş nakevin. Em dizanin ku têkiliya kapîtalîst, bavîksalarî ya ku bi îstîsmara jinê meşandin, bi feraseta desthilatdariya li ser xweza û ajalan xurtkirin. Ji ber vê yekê em têkoşîna azadiya xweza û ajalan ji bo azadiya jiyana xwe bi biryardarî hambêz dikan!

Jinen Polen Ekoloji

BIJÎ 8'E ADARE ROJA JINÊN KEDKAR CIHANE!

EM[EK]OLOJİ

Görünmeyen Kadın emeği, İstatistiklerde İş kazaları ve Meslek Hastalıklarında Buz Dağının Görünen Yüzü

Sultan GÜLSÜN & Derya SEVER

Em(ek)oloji çalışmaları kapsamında yeni dosya konumuz için Türkiye'deki kadın emekçilerin yakalandığı meslek hastalıkları ve kazalanma oranını inceledik. Tehlikeli işlerde kadın emekçilerin çalıştırılmadığına inanılıyor olsa da kadınların yaşadığı birçok sağlık sorunu ve karşı karşıya kaldığı riskler sünen altı ediliyor. Bununla birlikte çoğu meslek ve endüstrilerdeki eşitsiz istihdam kalıplarıyla da ilgili olarak görünmeyen emek izleri beliriveriyor.

Türkiye'de kadın emekçiler açısından işsizlikten sonra karşılaşılan en önemli sorunlar, sosyal güvencesiz ve kısmi zamanlı çalıştırılma olarak karşımızda duruyor. Bahse konu koşullar, işyerinde mevzuat açısından İSG Sistemi kurulmasına izin vermiyor. Ücretli işgücü içindeki kadınlar mevsimlik tarım işi, merdiven altı tekstil atölyeleri gibi kayıt dışı sektörlerde çalıştırılıyor. Görünmez emeği tanımak, o emeği yapan insanları tanımak anlamına gelir. Son yıllarda görünmez emek, kadınların yükünü omuzlarında buldukları ev bakımı ve çocuk yetiştirme faaliyetlerinin kısaltması haline gelse de iş kabul edilmediğinde ve ödenmediğinde, o işi yapan kişi de görünmeyen emekçi oluyor. Kadınlar, ataerkilliğin temelinde yer aldığı kapitalist patriyarkal sistem tarafından bakım ve ev işleri görevleriyle eşleştirilen ikinci vardiya çalışanlarına dönüştürülüyor. Aynı zamanda meslek hastalıklarının genel insidans oranının Türkiye'deki kadın emekçilerde düşük olması, görünmeyen emek ve kayıtdışı çalışmalardan kaynaklanıyor. Kadınların güvenli işleri yaptığı görüşüyle kurulmak istenen bir hakimiyetle de meslek hastalıkları tanısının hafife alınmasına yol açan riskli bu yaklaşımların değişmesi gerekiyor.

Öğretmenlerin solunum yolu hastalıkları, sağlık çalışanlarının MSD, lateks alerjisi ve dermatit gibi bilinen hastalık riskleri, tekstil işçilerinde MSD ve alerjik hastalıklar ve işitme kaybı, temizlik işçilerinde solunum yolu hastalıkları riski ve daha fazlası bulunuyor. Kadınlar, işyerlerinde kendilerine sağlanan ekipman ve giysiler nedeniyle de riske atılıyor. Kişisel koruyucu donanımlar (KKD) genellikle ortalama büyüklükteki erkekler için tasarlanmıştır. KKD'nin koruyucu işlevi (solunum cihazları, iş eldivenleri ve iş botları gibi) kadın işçilere tam olarak uymadığında önleyici etkileri azalabilir ve bu yüzden kadınlar belirli stresörlerle karşı karşıya kalabilir. Bu nedenle kadınlar yarı zamanlı çalıştırılma ve evden çalışma gibi farklı çalışma modellerine giderek daha fazla dahil oluyorlar.

Ağır iş yükü talepleri, görev belirsizliği ve mobing, iş güvensizliği, iş arkadaşları ve süpervizörlerle zayıf ilişkiler, tekrarlayan işler birçok iş koşulunda kadınlar için strese neden oluyor. Cinsel taciz, iş ve aile dengesi sorunları gibi diğer faktörler de işyerinde kadınlar için stres kaynağı olabiliyor. İş stresi, kardiyovasküler hastalık, kas-iskelet sistemi bozuklukları, depresyon ve tükenmişlik ile ilişkilendiriliyor.

2016-2020 yılları arasında Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) istatistiklerini incelediğimizde konaklama, yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri, binalar ile ilgili hizmetler ve çevre düzenlemesi faaliyetleri, büro yönetimi, büro destek ve iş destek faaliyetleri, insan sağlığı hizmetleri, kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı, giyim eşyalarının imalatı, kimyasal ürünlerin imalatı (kozmetik yoğunlukta), tekstil ürünlerinin imalatı, gıda ürünlerinin imalatı, bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetlerinde çalışan kadın emekçilerde fazlaca kas-iskelet sistemi hastalıkları, solunum yolu hastalıkları, işitme kaybı ve ses teli patolojilerinin oluştuğunu görüyoruz.

İşyerinde tehlikeli maddelere maruz kalma, kanser türlerinin gelişmesinde rol oynayabilir. Etilen oksit (ETO), tıbbi malzemeleri sterilize etmek için kullanılır. Hastane çalışanları ve tıbbi malzemelerin sterilizasyonunda görev alan işçiler ETO'ya maruz kalıyor. Poliklorlu bifenil bileşikleriyle (PCB'ler) yapılan ürünler işyerinde ve çevrede kalıyor. PCB maruziyeti ile meme kanseri arasındaki potansiyel bağlantı NIOSH tarafından araştırılıyor. Kuru temizleme endüstrisinde kullanılan ana çözücü olan perkloretilene (PERC) maruz kalan çalışan kadınlar üzerinde yapılan çalışmalarda rahim ağzı kanseri ile bağlantı kurulmuştur.

Sağlık çalışanları kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, işyerinde şiddet ve tehlikeli maddelere maruz kalma vakaları için risk altında olmanın yanı sıra lateks alerjisi ve iğne batması yaralanmaları gibi başka tehlikelerle de karşı karşıyadır. Sağlık kurumlarında iğne batması yaralanmasıyla kan yoluyla bulaşan patojenlerden (hepatit B virüsü, hepatit C virüsü ve insan immün yetmezlik virüsü [HIV] gibi) ciddi enfeksiyonlar meydana gelebileceğinden, bu yaralanmalar sağlık çalışanları için ciddi tehditler oluşturur. Sağlık çalışanları, lateks eldiven kullanmaları nedeniyle lateks alerjisi geliştirme riskinde artış olabilir.

Sık lateks maruziyeti yaşayan sağlık çalışanlarında latekse duyarlılık gelişmektedir. Lateks duyarlılığı, deri döküntüleri, astım gibi lateks alerjisi semptomlarına yol açabilir; burun, göz veya sinüs semptomlarına neden olabilir.

Sağlık çalışanları kas-iskelet sistemi rahatsızlıkları, işyerinde şiddet ve tehlikeli maddelere maruz kalma vakaları için risk altında olmanın yanı sıra lateks alerjisi ve iğne batması yaralanmaları gibi başka tehlikelerle de karşı karşıyadır. Sağlık kurumlarında iğne batması yaralanmasıyla kan yoluyla bulaşan patojenlerden (hepatit B virüsü, hepatit C virüsü ve insan immün yetmezlik virüsü [HIV] gibi) ciddi enfeksiyonlar meydana gelebileceğinden, bu yaralanmalar sağlık çalışanları için ciddi tehditler oluşturur. Sağlık çalışanları, lateks eldiven kullanmaları nedeniyle lateks alerjisi geliştirme riskinde artış olabilir. Sık lateks maruziyeti yaşayan sağlık çalışanlarında latekse duyarlılık gelişmektedir. Lateks duyarlılığı, deri döküntüleri, astım gibi lateks alerjisi semptomlarına yol açabilir; burun, göz veya sinüs semptomlarına neden olabilir.

Sosyal Güvenlik Kurumu İş kazaları ve İş Cinayetlerinin, Meslek Hastalıklarının Cinsiyete Göre Yıllık Verileri:

Analiz ettiğimiz veriler, Sosyal Güvenlik Kurumunun veritabanında, 5510 sayılı Kanunun 4/1-a maddesi kapsamındaki sigortalıların geçirdiği iş kazalarını, meslek hastalıklarını ve iş kazası sonucu ölümleri gösteriyor. Ancak bu veriler buz dağının yalnızca görünen kısmı. Örneğin, TÜİK verilerine göre, 2020 Ocak ayında sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanların toplam çalışanlar içindeki payını gösteren kayıt dışı çalışanların oranı %31,6.

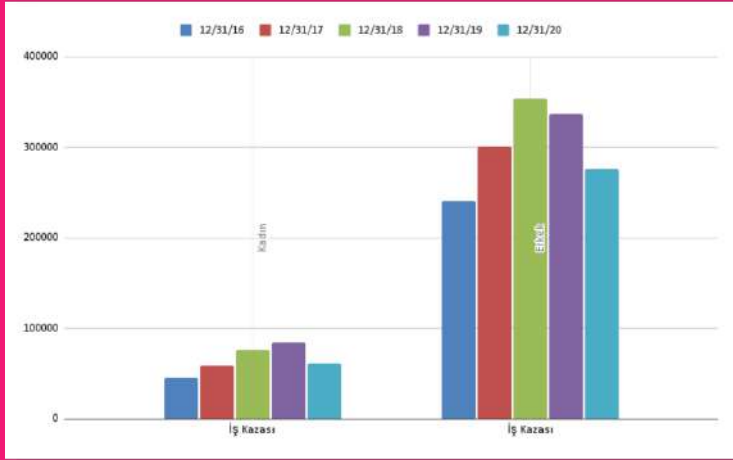
Yıllık verileri cinsiyete, sektöre, şehire ve son 2016-2020 yılları arasında grupladığımızda, aşağıdaki bulgulara ulaşıyoruz:

1- Görsel 1'e göre 2016'dan 2020'ye kaza yaşanan iller ve iş kazası sayıları artıyor. Endüstrinin yoğun olduğu bölgelerde daha çok iş kazası görülüyor; ancak verilerin iş kazalarını ve cinayetlerini diğer illerde ne kadar kapsadığını ve de işçinin sigortalı olup olmadığını da burda sorgulamalıyız. (harita renkleri o yılki verileri normalize ederek gösterilmiştir, karşılaştırırken lütfen sayıları da dikkate alınız)

	Cinsiyet	12/31/16	12/31/17	12/31/18	12/31/19	12/31/20
İş Kazası	Kadın	0.47%	0.58%	0.73%	0.80%	0.63%
İş Kazası	Erkek	1.15%	1.40%	1.63%	1.54%	1.31%
İş Cinayetleri	Kadın	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
İş Cinayetleri	Erkek	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%	0.01%
Meslek Hastalıkları	Kadın	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Meslek Hastalıkları	Erkek	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%	0.00%
Geçici İş Göremezlik Ödeneğine Neden Olan Hastalık Olayları	Kadın	9.39%	9.38%	11.72%	12.22%	21.58%
Geçici İş Göremezlik Ödeneğine Neden Olan Hastalık Olayları	Erkek	8.81%	8.78%	9.97%	9.50%	18.23%
Toplam Sigortalı	Kadın	31.56%	32.11%	32.45%	32.83%	31.64%
Toplam Sigortalı	Erkek	68.44%	67.89%	67.55%	67.17%	68.36%

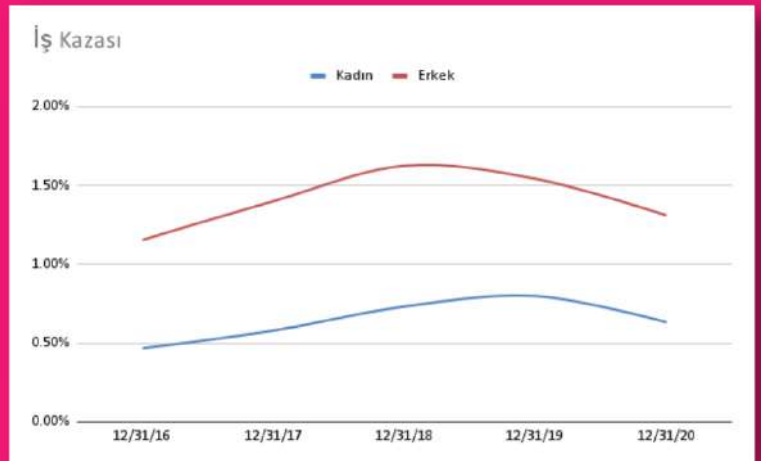
Tablo 1. İş kazalarının, cinayetlerinin ve Meslek hastalıklarının cinsiyete, yıla göre toplam sigortalı sayısına göre yüzde dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

2- Tablo 1, Görsel 2 ve Görsel 3'e göre, Kadın işçilerde görünen iş kazaları ise, erkek iş kazaları oranına göre daha az; fakat çalışan sayısına oranladığında kadınların kayıtlı istihdamı genel olarak erkeklerin yarısından az. Hem kadın hem erkek işçilerde 2016'dan 2019'a iş kazalarında bir yükseliş yaşanmış ancak 2020'de bu yükseliş azalmıştır.

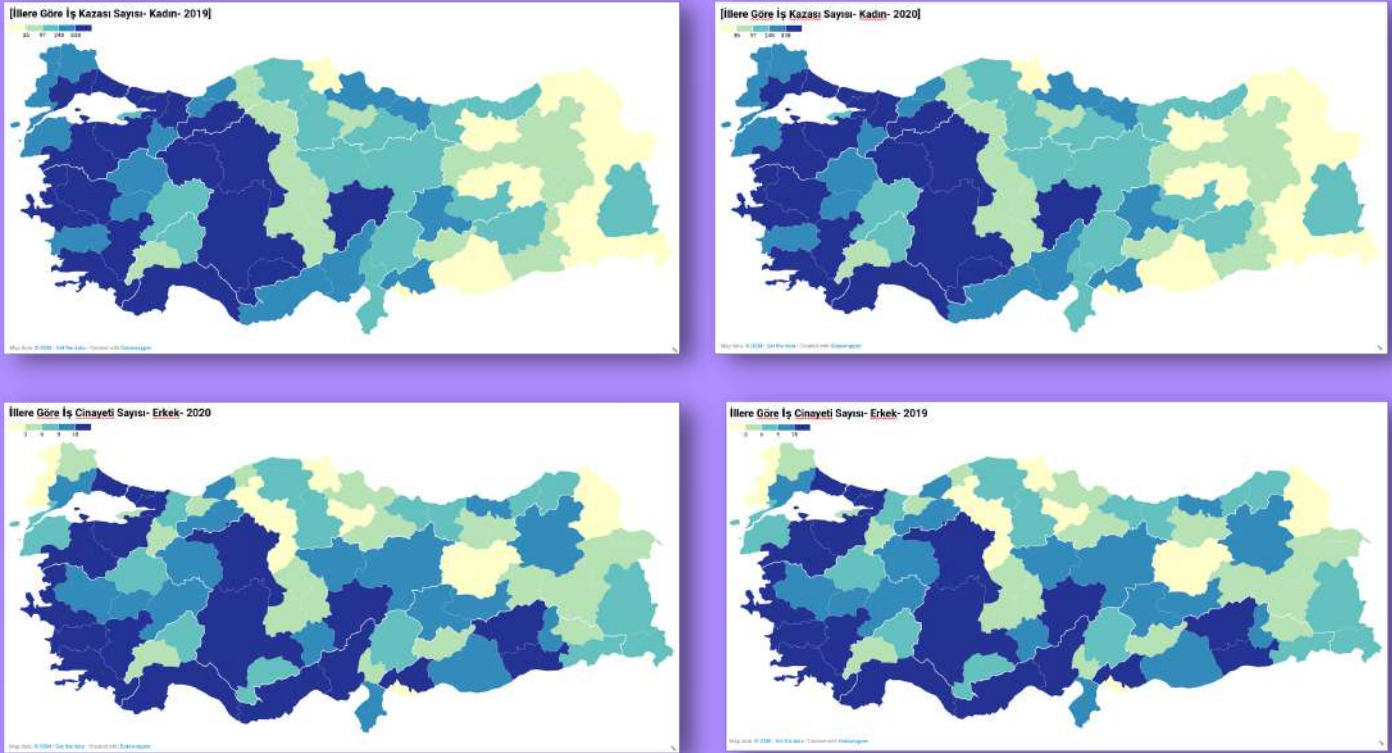

Görsel 2. İş kazalarının cinsiyete, yıla göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

Görsel 3. İş kazalarının cinsiyete, yıla göre yüzde dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

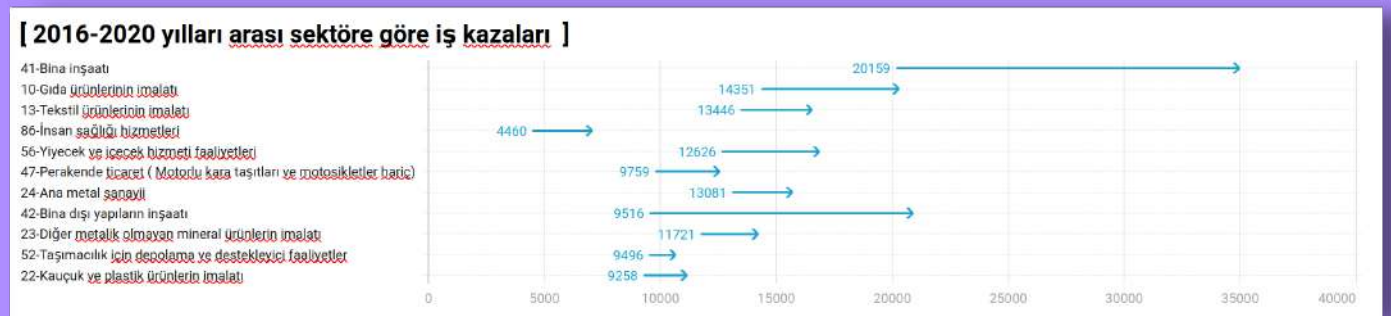

2- Tablo 1, Görsel 2 ve Görsel 3'e göre, Kadın işçilerde görünen iş kazaları ise, erkek iş kazaları oranına göre daha az; fakat çalışan sayısına oranladığında kadınların kayıtlı istihdamı genel olarak erkeklerin yarısından az. Hem kadın hem erkek işçilerde 2016'dan 2019'a iş kazalarında bir yükseliş yaşanmış ancak 2020'de bu yükseliş azalmıştır.

Görsel 1. İş kazalarının cinsiyete, yıla ve şehirlere göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

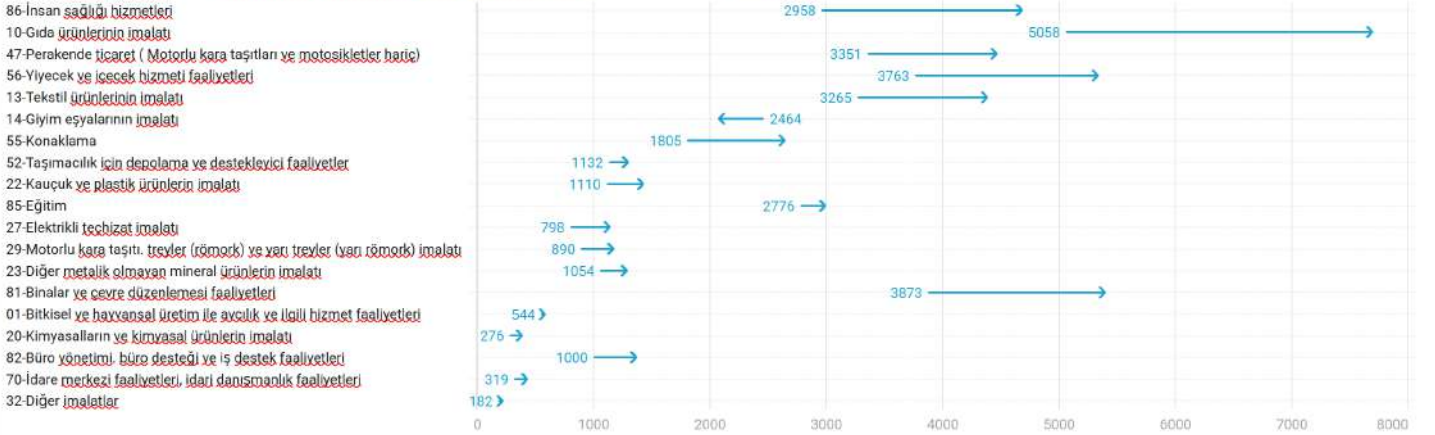
3- Görsel 4'te gördüğümüz üzere iş kazalarının yaşandığı ilk 3 sektör inşaat, Gıda Ürünleri ve Tekstil ürünleri imalatı. Görsel 5 ve 6'ya göre, Kadınlar en çok iş kazasını Gıda, insan sağlığı ve yiyecek ve içecek de yaşarken, erkekler en çok kazayı bina, metal ve tekstil sektörlerinde yaşıyor. Ancak İSİG Meclisi'nin belirttiğine göre iş kazalarının yarıya yakınında kazaya sebebiyet veren sapma SGK tarafından da bilinmemektedir.

Görsel 4. İş kazalarının sektöre göre yıla göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

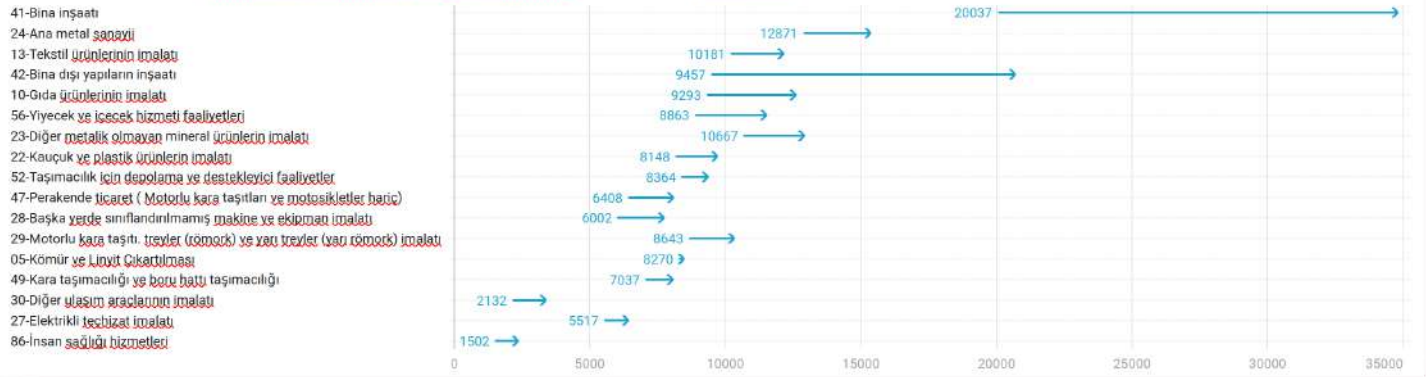
3- Görsel 4'te gördüğümüz üzere iş kazalarının yaşandığı ilk 3 sektör inşaat, Gıda Ürünleri ve Tekstil ürünleri imalatı. Görsel 5 ve 6'ya göre, Kadınlar en çok iş kazasını Gıda, insan sağlığı ve yiyecek ve içecek de yaşarken, erkekler en çok kazayı bina, metal ve tekstil sektörlerinde yaşıyor. Ancak İSİG Meclisi'nin belirttiğine göre iş kazalarının yarıya yakınında kazaya sebebiyet veren sapma SGK tarafından da bilinmemektedir.

[2016-2020 yılları arasında sektöre göre kadınların yaşadığı iş kazaları]

Görsel 5. Kadınların yaşadığı iş kazalarının sektöre göre yıla göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

[2016-2020 yılları arasında sektöre göre erkeklerin yaşadığı iş kazaları]

Görsel 6. Erkeklerin yaşadığı iş kazalarının sektöre göre yıla göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

4- İş cinayetleri istatistikleri, İSİG Meclisinin kayıtları ile SGK kayıtları arasında büyük farklılıklar gösteriyor. Görsel 7'ye göre İSİG Meclisinin kayıtları çok daha fazla ve 2020 yılı SGK'nın tam aksine son 5 yıl içindeki en yüksek iş cinayetlerinin yaşandığı yıl. İSİG Meclisi'nin 2019 raporuna göre, "bilimsel veriler en az 12.000 emekçinin meslek hastalığı sonucu hayatını kaybettiğini söylüyor. Bunun yanında SGK verilerinde meslek hastalığı sonucu 1 tane bile ölümün olmadığını belirtilmesi verilere ve iş kazaları ve yaşanan kayıpların kaydına olan güveni zedeliyor "(Tablo 2, Görsel 7)

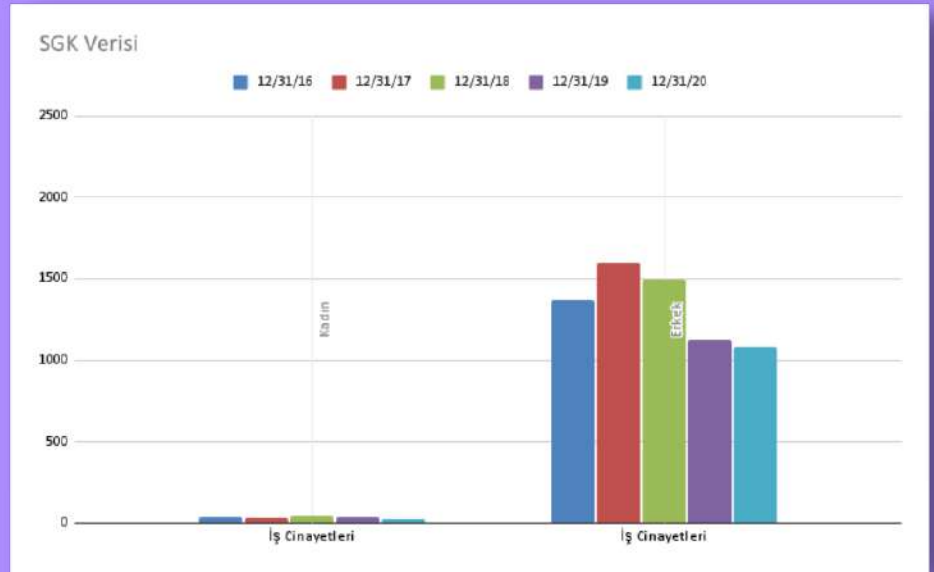
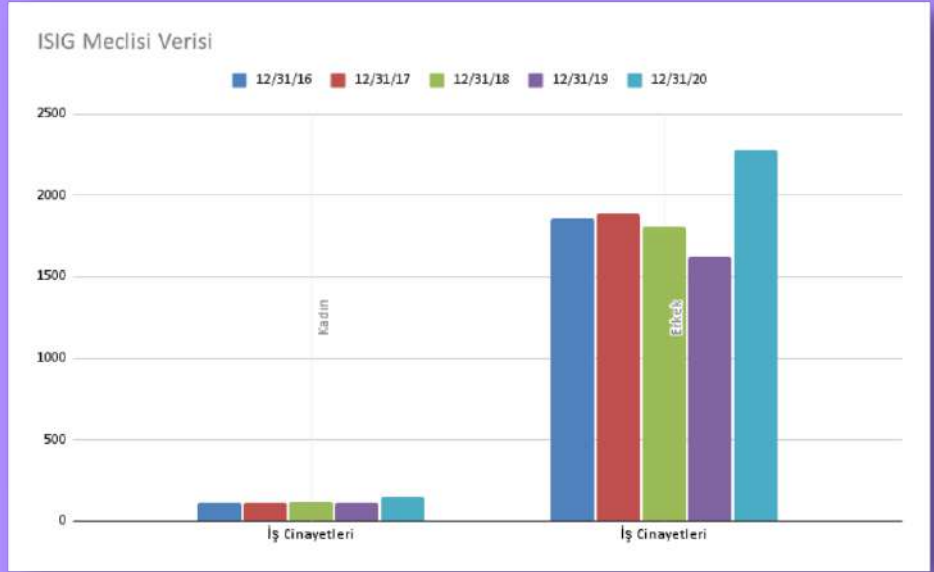
5- Görsel 8'e göre emekçi cinayetleri en çok inşaat ve taşımacılıkta yaşanırken, İSİG Meclisi'nin 2019, 2020 raporuna göre, cinayetlerin en çok yaşandığı sektör Tarım, Orman işleri ve sonra İnşaat Sektörü. İSİG Meclisine göre: "Tarım, Orman işlerindeki kaza ve ölüm sayılarında İSİG Meclisi rakamları daha doğrudur. Orman işlerinde ölüm sayısı İnşaat işlerinden de fazladır. SGK ise Orman işlerinde ölüm sayısı iş kazası sonucu ölüm olarak kabul etmemektedir. İSİG Meclisi raporuna göre ölümlerin 1/4 ünden fazlası Tarım-orman işlerindedir."

SGK Verileri gerçeği yansıtmalı ve bütüncül bir şekilde kayda alınmalıdır. SGK Tarım, Orman işlerindeki kaza ve ölüm sayılarını da iş kazası olarak kabul etmeli ve kayda almalıdır.

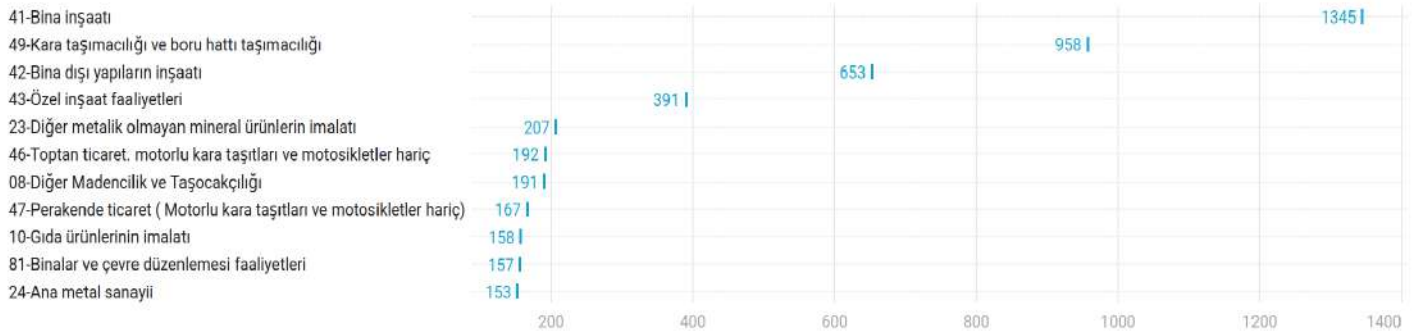

Görsel 7. İş cinayetlerinin cinsiyete, yıla göre dağılımı

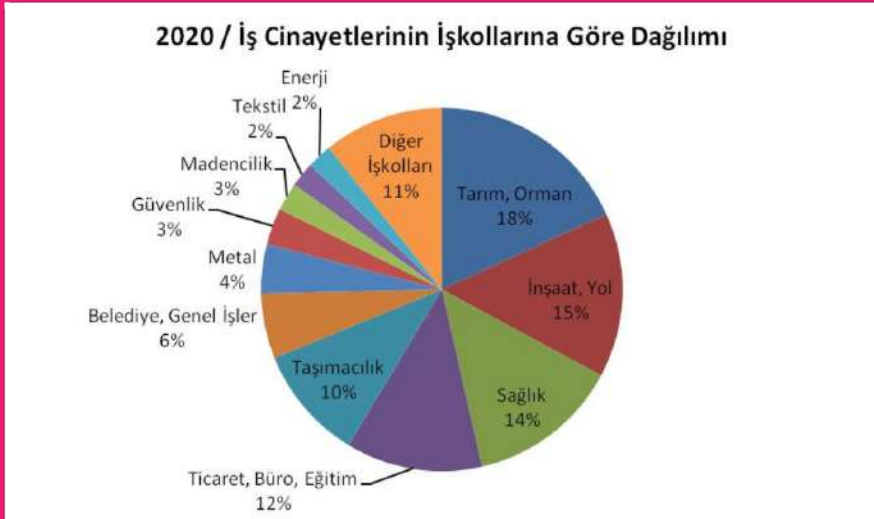
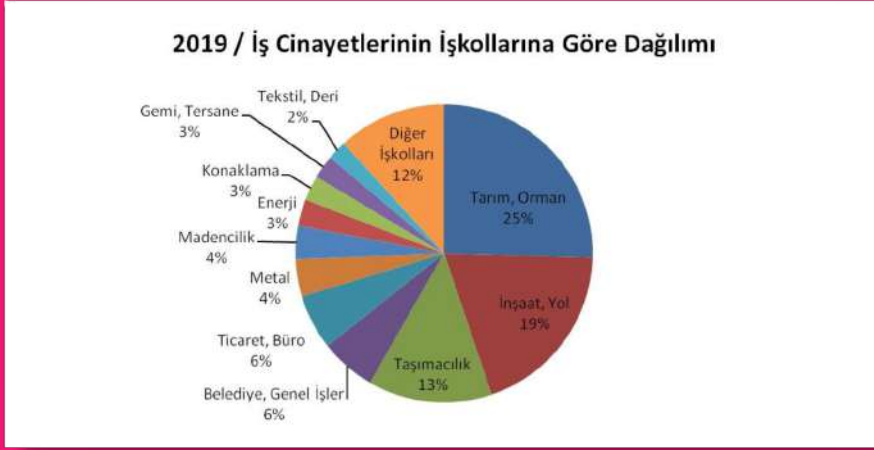
(Kaynak: İŞİG Meclisi Raporları, SGK Veri sistemi)

[2016-2020 yılları arası sektöre göre iş cinayetleri]

Görsel 8. İş cinayetlerinin sektöre göre dağılımı
(Kaynak: SGK Veri sistemi)

Görsel 9. İş cinayetlerinin sektöre göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

6- Meslek hastalıkları kadın emekçilerde son 5 yılda artış göstermiş, erkek işçilerde ise 2020 yılında düşüş göstermiştir.

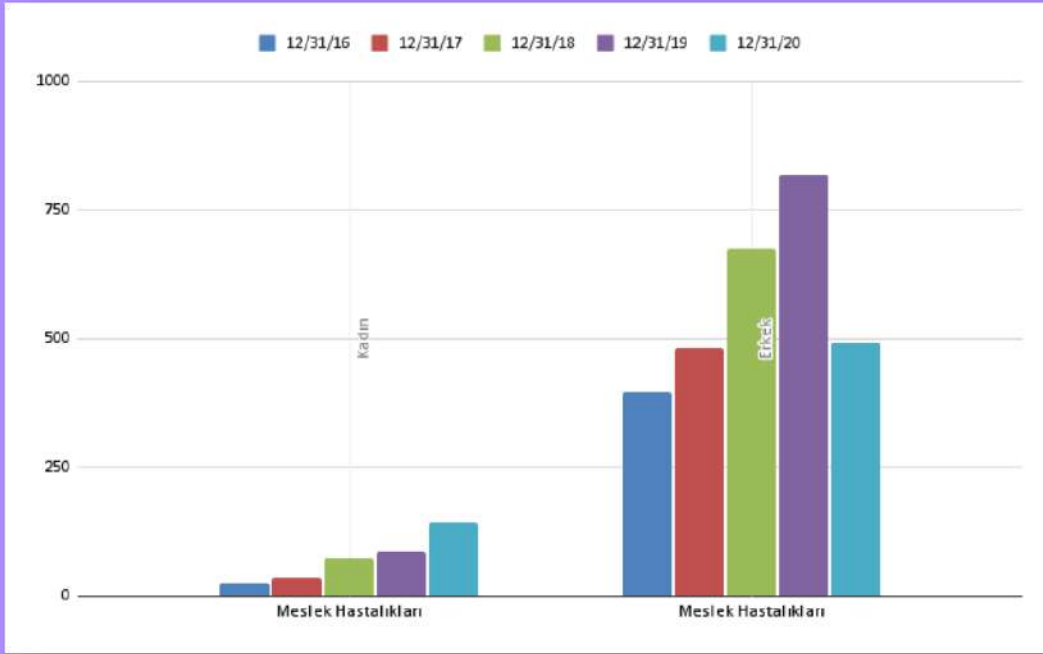
7- Meslek Hastalıklarının kadın işçilerde görüldüğü sektörlerin başında Sağlık ve Yiyecek sektörü yer alıyor. Sağlıktaki meslek hastalığının 2020 yılındaki artışını Kovid-19 ile bağlantı kurarak acıklayabiliriz. Bu da kadın emeğinde Kovid'e karşı yeterli önlemlerin yetersizliğini gösterecektir.

Meslek hastalıklarının görüldüğü genel sektör ise maden sektörü: mineral imalatı, kömür ve linyit çıkarılması ve ana metal çıkarılmasıdır. Hastalıklardaki artış, fosil yakıtların ve madenlerin ekolojik yıkımının yanında emek üzerindeki olumsuz etkilerini de ortaya koyuyor.

8- Geçici İş Göremezlik Ödeneğine Neden Olan Hastalık Olayları ise meslek hastalıklarından çok daha fazla. Diğer gruplardan farklı olarak kadınların yaşadıkları geçici hastalık oranları toplam sayılarına oranla daha fazla. Özellikle Kovid19 etkisinin olduğu 2020 yılında kayıtlı sigortalı kadın emekçilerin 22% si geçici süreli hasta olurken erkeklerin sadece 18,2% si geçici hasta olmuş. Bu da kadın emekçilerin hastalık etkisini daha çok taşıdığını ve çalışma koşullarının gözetilmesi gerektiğini gösteriyor.

Kadın işçilerin yaşadığı geçici hastalıkların illere göre dağılımına bakarsak, yine 2020 yılına doğru sayılar ve kaza görülen şehirler ve yoğunluğu artıyor. İş kazalarıyla benzer bir şekilde, bu hastalıklar da sanayileşmiş alanlarda görülüyor.

SGK verilerini analiz ederek iş kazaları ve meslek hastalıklarında yalnızca buz dağının görünen yüzüne bakabildik. Amacımız görünmeyen yüzü ortaya çıkararak şu anki emek sömürsünde işçilerin sağlık ve güvenlik sorunlarına bütünsel yaklaşmak olmalı. Kayıtsız ve güvencesiz çalıştırılan, kayıt altına alınmayan hastalıkların, kazaların bulguları ve nedenleri ortaya konulursa işçi sağlığı ve güvenliğini artıracak çözümlere de daha rahat ulaşabiliriz.

Görsel 10: Meslek hastalıklarının cinsiyete, yıla göre dağılımı (Kaynak: SGK Veri sistemi)

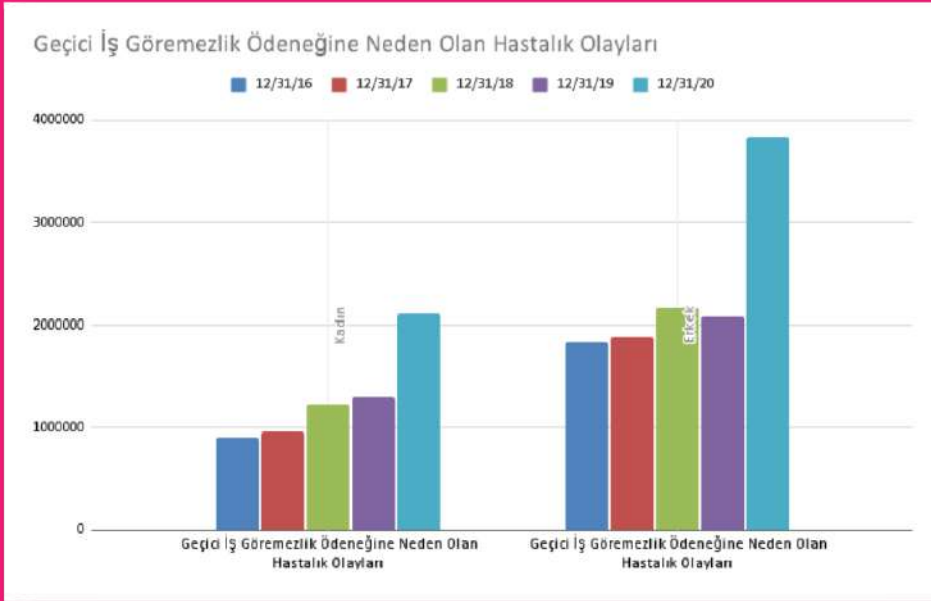
[2016-2020 yılları arası Kadın Emekçilerde Meslek Hastalıklarının sektöre göre dağılımı]

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
86-İnsan sağlığı hizmetleri	0	0	2	1	62
56-Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	2	5	7	10	5
29-Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	1	4	7	8	6
14-Giyim eşyalarının imalatı	2	3	7	3	8
13-Tekstil ürünlerinin imalatı	1	1	9	8	3
10-Gıda ürünlerinin imalatı	1	1	3	7	9
82-Büro yönetimi, büro desteği ve iş destek faaliyetleri	1	6	3	4	3
22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	1	1	3	7	4
25-Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	3	2	2	7	0
81-Binalar ve çevre düzenlemesi faaliyetleri	2	1	2	6	0

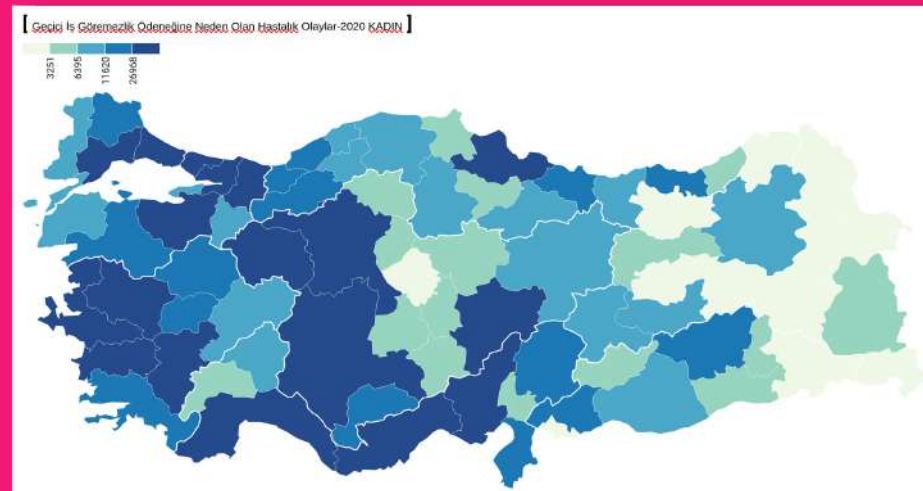
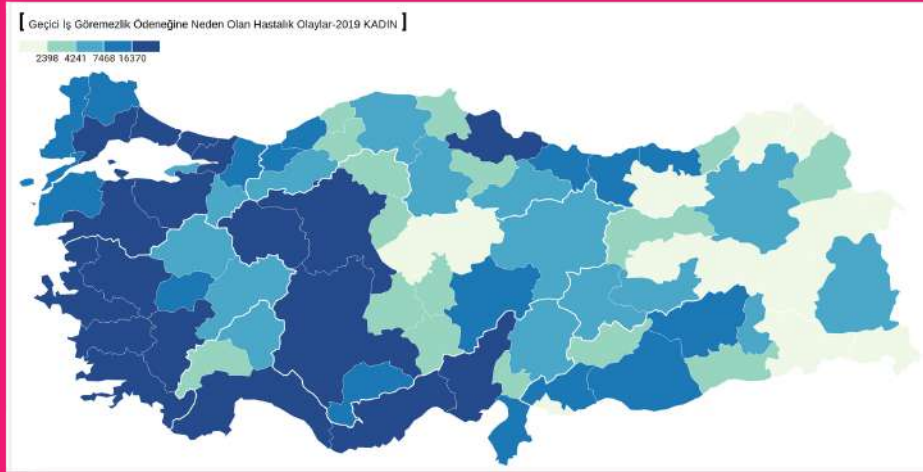
Görsel 11: 2016-2020 yılları arası Kadın Emekçilerde Meslek Hastalıklarının sektöre göre dağılımı

	31/12/2016	31/12/2017	31/12/2018	31/12/2019	31/12/2020
23-Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	84	115	178	188	60
05-Kömür ve Linyit Çıkartılması	74	36	95	50	36
24-Ana metal sanayi	16	49	64	95	48
29-Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	18	33	47	59	38
27-Elektrikli teçhizat imalatı	41	24	28	34	24
25-Makine ve teçhizat hariç, fabrikasyon metal ürünleri imalatı	17	28	34	56	8
86-İnsan sağlığı hizmetleri	3	2	5	4	119
30-Diğer ulaşım araçlarının imalatı	9	22	30	44	22
22-Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	8	13	24	26	28
28-Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	15	12	16	22	13

Görsel 12: 2016-2020 yılları arası Emekçilerde Meslek Hastalıklarının sektöre göre dağılımı

Görsel 13: Geçici İş Göremezlik Ödeneline Neden Olan Hastalık Olayları

Görsel 14: Kadın İşçilerde görülmüş Geçici İş Göremezlik Ödeneline Neden Olan Hastalık Olayları ve illere dağılımı 2019-2020

Kaynaklar:

<https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=Istihdam,-Issizlik-ve-Ucret-108>

<https://veri.sgk.gov.tr/>

<http://www.İSİGmeclisi.org/is-cinayetleri-raporlari>

Tekin Bedri, 2020, "SGK, 2019 YILI İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIKLARI İSTATİSTİKLERİNİ AÇIKLADI"

http://www.İSİGmeclisi.org/site_icerik/2020/10ekim/bedri_tekin.pdf

ENERJİ

Avrupa'nın rekor düzeydeki gaz fiyatları milyonları yoksulluğa sürüklerken, büyük gaz şirketleri dakikada 220.000 dolardan fazla para biriktiriyor!

Global Witness'in Major Gas Companies Amass Over \$ 220,000 a Minute as Europe's Record Gas Prices Drive Millions into Poverty adlı raporundan çevrilmiştir.

Sıradan insanlar için enerji faturaları hızla artarken ve fosil yakıt şirketleri bundan faydalanırken, AB'nin adil bir geçiş taahhüdü önemli bir sınavla karşı karşıya. Paris Anlaşması'na bağlı yatırımcılar ve hükümetler, fosil yakıt şirketlerinin ve onların lobicilerinin bu krizin gaza daha fazla yatırım yapması gerektiğine dair argümanlarına aldanmamalıdır- bu, fosil yakıtlara olan bağımlılığımızdan kaynaklanan bir krizdir. Tek çıkış yolu fosil gaz çağına artık son vermek.

Son birkaç ay, gaz üreten şirketler ve hissedarları için fosil gazın astronomik olarak kazançlı olduğunu kanıtladı. BP'nin CEO'su Bernard Looney, yüksek fiyatları bankamatiklere benzeterek fosil yakıt devlerinin, yönetim kurulu odalarında sevinçli bir ruh hali olduğunu öne sürdü.

Borsada bir yükselme oldu. Çoğu şirket, toplamda 119 milyar dolar ile en az yarım on yılın en yüksek kârını bildirdi. Bu, pandemi nedeniyle durgunluktan sonra kayda değer bir toparlanmayı temsil ediyor. Gazprom henüz dördüncü çeyrek karını açıklamadı. Ancak rekor kıran sonuçlar bekliyor. Kasım ayında Rus gaz devi, şimdiye kadarki en yüksek üç aylık karını bildirdi.

Gaz şirketlerinin yönetim kurullarının dışında, Avrupa toptan gaz fiyatlarındaki dört kat artışın daha karanlık bir yanı var: milyonları yoksulluğa sürükleyen, yükselen enerji faturaları.

Pandemiden önce bile, dört Avrupa hanesinden biri evlerini sıcak, serin veya yeterince aydınlatmakta zorlanıyordu. Avrupa'nın fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltmaya yönelik kalıcı gecikmeler,

Devam eden gaz krizi, Avrupa'nın enerji sisteminin insanlara ve gezegene yönelik riskleri toplumsallaştırırken kirleticilerin kârlarını özelleştirdiğinin en son hatırlatıcısı.

insanları elektrik, ısınma ve yemek pişirmek için büyük ölçüde gaza bağımlı hale getirdi.

Ortalama olarak, Avrupalılar gaz fiyatlarının geçen yıl neredeyse dörtte bir oranında arttığını gördüler. Fosil gaz, AB elektriğinin yaklaşık beşte birini ürettiğinden, tüketici elektrik fiyatları da ortalama %16 arttı.

Bu ortalamalar, krizin keskin ucundaki insanların kötü durumunu gizliyor: İtalyanlar, 2022'de enerji faturalarına 900 €'dan fazla ödeme yapma riskiyle karşı karşıya; Birleşik Krallık'ın enerji fiyatlarındaki bir artış İngilizlerin ortalama yıllık faturasına yaklaşık 700 sterlin ekleyecektir; ve hanelerin hâlihazırda aylık 39€'luk elektrik sübvansiyonu aldığı Yunanistan'da, enerji faturaları yalnızca Aralık ayında ortalama 100€ arttı.

Gaz ve elektrik faturalarındaki bu artışlar öncelikle toptan gaz fiyatlarındaki artıştan kaynaklanmaktadır. Yine de bazıları – Macaristan başbakanı Viktor Orbán da dahil – yanlış bir şekilde yükselen karbon fiyatlarının suçlandığını iddia ediyor. Uluslararası Enerji Ajansı (IEA) başkanı Fatih Birol'un da belirttiği gibi: "Bu bir yenilenebilir veya temiz enerji krizi değil; bu bir doğal gaz piyasası krizidir."

İncelenen şirketlerin çoğu için öncelik, petrol ve gaz çıkarımına büyük yatırımlar yapmaya devam ederken, fazla nakdi, temettüler ve artırılmış hisse geri alım planları yoluyla hissedarlarına geri vermek oldu. Yenilenebilir kaynaklara yönelik yatırım taahhütleri zayıf kalmaya devam ediyor.

IEA, zorluğun ölçeğini açıkça ortaya koydu: Paris Anlaşması'nın amacını yerine getirmek için yenilenebilir enerjiye yapılan harcama, on yılın sonunda üç katına çıkmalı. Fosil yakıt şirketlerine bu yatırımı yapma konusunda güvenilemez. 2020'de sektör tarafından yapılan temiz enerji yatırımları, toplam sermaye harcamalarının yalnızca %1'ini oluşturuyordu. Şubat 2021'de Shell, pazarlama bütçelerinden daha büyük olmayan bir rakam olan yenilenebilir enerji kaynaklarına iki ila üç milyar dolar arasında harcama sözü verdi. Total ve BP yakın zamanda enerji geçişindeki toplam yatırımlarının oranını 2025 yılına kadar arttırma taahhüdünde bulunurken, fosil yakıt şirketlerinin yenilenebilir enerji yatırımlarına ilişkin planları yetersiz kalıyor.

Oil Change International'a göre, incelenen tek bir

şirket bile tüm yeni petrol ve gaz araştırmalarını durdurma taahhüdünde bulunmadı. BP 2021'in 4. çeyreği karını açıkladığında, geçiş harcamaları hakkında bazı belirsiz ama olumlu sesler çıkardı. Ancak yatırımcı açıklamasının sonundaki bir harita, dünya çapında yedi bölgede gaz arama sondajı için fırsatlar göstererek BP'nin planlarının Paris Anlaşması ile uyumlu olduğu iddiasını alay konusu yaptı: IEA ve diğerlerinin açıkça belirttiği gibi, tüm yeni petrol ve gaz sahalarının geliştirilmesi, küresel sıcaklıkları 1,5 C'nin altında tutmakla bağdaşmıyor.

Global Witness'in raporundaki verilerle belirtildiği gibi, enerji krizinin çözümü fosil yakıt şirketlerinin "lütfen politikalarını" değiştirmeleriyle olmayacağı bariz. Çünkü yaşamın her alanında, temel ve toplumsal ihtiyaçlarımızı karşılamak için enerjiye ihtiyaç duyarız. Kapitalist sistem bu toplumsal ihtiyacın metalaştırılarak bir bedel karşılığında hizmet haline getirir. Dolayısıyla enerjinin türünü değiştirmek enerjiye erişimdeki eşitsizliğin de çözümü olmayacaktır. Kapitalist sistem içinde yapılacak her dönüşüm sermayenin süzgecinden geçirilir. Buradan işçi sınıfı lehine bir çözüm önerisi çıkma ihtimali yoktur.

**“Uyanın ey insanlık!
Daha fazla zaman yok.”**

**Yaşam Savunucusu ve Feminist
Berta Cáceres Anısına...**

Derya SEVER

Feminist aktivist ve çevre savunucusu Lenka kökenli Berta Cáceres, Honduras'taki yerli halk örgütlerinin bir taban hareketi olan COPINH'i koordine etmesiyle dünya çapında tanınıyordu. Gualcarque Nehri üzerindeki Lenca halkının ekosistemine ve geçim kaynaklarına zarar vermekle tehdit eden bir hidroelektrik santrali projesiyle yıllarca mücadele etti. 2015 yılında projeye muhalefetinden dolayı Nobel ekoloji ödülüne eşdeğer olan Goldman Çevre Ödülü'nü kazandı. Memleketi Honduras'ta mücadele ettiği hidroelektrik barajın inşasını durdurmak için yürüttüğü kampanyayla ilgili ölüm tehditleri alıyordu. Berta, ülkesindeki güçlere meydan okuduğu ve Lenca bölgesindeki hidroelektrik projesini durdurmak için kampanya yürüttüğü için 2 Mart 2016'da siyasi bir suikasta kurban gitti. Katilleri mahkum edildi, ancak mahkemeler bu siyasi suçu emredenlerin yargılanmasına henüz karar vermedi.

Berta Cáceres'in en güçlü mirası, kadınlar için insana yakışır yaşam koşullarının doğrudan çevrenin korunmasına bağlı olduğunu anlayan pratik bir ekofeminizm biçimidir. Aynı ethos, sürdürülebilirliği ve toplumsal, maddi ve doğal yeniden üretimin hayatta kalmasını giderek azaltan mevcut kapitalizm modelini sorguluyor.

Berta ölmedi halkıyla, yerli kadınlarla, halklarla, toprakla, suyla ve ormanlarla çoğaldı ve çoğalıyor!

Aşağıdaki metin, Berta Cáceres'in 2007'de Havana, Küba'da düzenlenen 7. Uluslararası Özgürlükçü Paradigmalar Çalıştayı'ndaki konuşmasının çeviri metnidir. Yazının orijinalini <https://capiremov.org/en/analysis/berta-caceres-2/> de bulabilirsiniz.

"Aramıza çizilen sınırlar ne olursa olsun, Yerli halklar olarak direniyoruz"

Benim adım Berta Cáceres Flores. Honduras Halk ve Yerli Örgütleri Sivil Konseyi [COPINH] üyesiyim, Honduras'ın güneybatı bölgesinden, Lenca bölgesinden geliyorum. Iseleca ve Lempira ruhunu taşıyan bu halktan kardeşçe bir selam. Hepinizle mücadelemizi paylaşma daveti için çok minnettarız.

Teşkilatımız, çoğu Lenca olmak üzere dört yüz cemaatin yanı sıra kadın, gençlik ve köylü örgütlerini araya getiriyor. Bu topluluklar beş yüz yıldan fazla bir süredir sert bir gerçekle karşı karşıya kalmışlardır: marjinalleştirilmiş, mülksüzleştirilmiş, yağmalanmış, yapısal düzenlemeler dayatılmıştır, çokuluslu şirketlerin müdahaleleriyle şu, toprak, ve ormanlar özelleştirilmiştir. Bunca yağma ve yıkımla topluluklar mücadele etmek ve savaşmak zorundadır.

Bugün en büyük mücadele madencilik sömürüsüne karşıdır. Avrupa'dan, Kanada'dan ve Amerika Birleşik Devletleri'nden ulusötesi şirketler geldi ve yaşamı, bölgeleri, suyu ve sağlığı sona erdirmekle tehdit etti. Ayrıca, Inter-Amerikan Kalkınma Bankası [IDB], Dünya Bankası, Avrupa Birliği, USAID ve diğerleri gibi ulusötesi şirketler ve finans kuruluşları tarafından desteklenen büyük hidroelektrik projelerinin tehdidiyle karşı karşıyayız. Honduras, Puebla-Panamá Planı [PPP] gündeminin bir parçası - bir kız kardeşin dediği gibi, artık "Panama" değil, "Putumayo" . Honduras'ta elliden fazla hidroelektrik barajının inşa edilmesi bekleniyor. Yalnızca benim bölümümde, ki bu çok küçük, madenciler altın, gümüş, opal ve diğer metal ve mineralleri çıkarırken, barajlar inşa etmek için mevcut tüm nehirleri özelleştirmeyi planlıyorlar.

Ayrıca, biyoyakıt, etanol dedikleri şeyi üretmek için monokültürü teşvik eden ABD hükümetinden gelen baskıyla da karşı karşıyayız. Mısır %100'den fazla arttı, ancak artık mısırımız bile olmayacak - mısır yalnızca araçları beslemek için kullanılacak. Sadece bu değil, turizm endüstrisi sürekli olarak Honduras'ın Yerli ve Siyah bölgelerine ve bölgelerine saldırıyor. Tüm bunlar STA kapsamında: Orta Amerika'da imzalanan serbest ticaret anlaşmaları [STA] - referandumla kabul etmeyeceğini umduğumuz Kosta Rika hariç² - ABD i

le imzalanan STA ve şimdi bir tane daha Avrupa Birliği ile geliyor. Başka bir tahakküm biçimi ise kadınlar üzerinde üç kat ağırlığa sahip olan ataerkilliktir: çünkü onlar kadındır, çünkü onlar Yerlidir, çünkü onlar fakirdir. Bu tabloyla karşı karşıya kaldığımızda, halkımız sadece kollarını kavuşturarak ayakta durmadı. Savaşıyoruz ve kendimiz tarafından yasal hale getirilen kendi mücadele biçimlerimizi tanımıyoruz. Bunları, örgütlenmenin zorunlu ve hepimiz için son derece acil olduğunu bilerek, birçok farklı şekilde ifade ediyoruz.

Bu yüzden kolay olmadığını da söylemek istiyorum, çünkü aynı zamanda örgütlerimizden ve hareketimizden büyük bir cesaret istiyor. Çoklu renkleri ve şekilleri, topluluklarımızın çeşitliliğini, ifadelerimizi, mücadelemizi, direnişimizi anlamayan çok özel bir "x" ideolojisinin kavramlarıyla hâlâ damgalıyız. Bu hareket inşasının sadece retorik veya sadece teorik veya lirik olmasını istemiyoruz. Özerkliklerimize, mücadele biçimlerimize, yöntemlerimize, her örgütün ve hareketin tanımladığı yöntemlere saygı duyarak, bizi birleştiren daha güçlü şeylerin olduğunu anlayarak bu hareket inşasının gerçeğe dönüşmesini istiyoruz.

Bir taban örgütü olarak, bir meydan okumanın önünde duruyoruz: Uluslararası finans kuruluşlarının stratejileri, yerli olsun ya da olmasın,

bizle önde gelen kuruluşlar arasında tema sohbetlerine katılmak için bir paralellik yaratıyor. Bu, hareketlerimizi zayıflatıyor, çünkü büyük bir seçme ve ele geçirme gücüne sahipler. Bunu, Dünya Bankası ve İDB tarafından finanse edilen Yerli liderlere ulaşan kuruluşlarda bile görebiliriz. Bunlar, zenginliklerimizi ve kaynaklarımızı topluluklar adına müzakere eden kuruluşlardır. Mücadelelerimizin özgün çabalarını zayıflatacak stratejileri var.

“Mücadele ettiğimiz ve direndiğimiz an, hareket inşa etmek için en iyi fırsattır.”

Gerçek hareket inşası ve örgütlenmek, mücadele ve direnişin bize sunduğu somut fırsatta gerçekleşir. Bunu başka türlü görmemiz mümkün değil. Mücadele ettiğimiz ve direndiğimiz an, hareket inşa etmek, örgütlenmek için en iyi fırsattır. Şunu da söylemeliyim ki, hem yapısal meydan okumayı hem de topluluklarımızda, organizasyonlarımızda ve hareketlerimizde hala tam olarak anlayamadığımız bu yapısal meydan okumanın önünde durmak anlamına gelen engin mücadeleyi anlamının önemli olduğunu düşünüyoruz.

Güçlü yanlarımız da var ve bunlardan biri de kendini pek çok şekilde ifade etmeye devam eden

tarihi, eski, kadim direnişin birikimi. Orta Amerika halkının tarihsel dayanışmasında, aramızda çizilen sınırlar ne olursa olsun, topluluklar olarak, Yerli halklar olarak tarihsel olarak hareket ediyoruz. Bu, silahlı ayaklanma zamanlarında gösterildi ve şimdi şu, ormanlar ve toprakların savunulması mücadelesinde kendini gösteriyor. Bunu bizi bölen bir şey olarak değil, bizi bölgemizdeki stratejik mücadele hatlarıyla birleştiren bir şey olarak görüyoruz.

Ayrıca bizi hala geride tutan bir gerçeklikten yani örgütlerimizin dinamiklerinin ağırlığından ve hepsinden önemlisi baskıdan da bahsedebiliriz. Halkımızın çoğu okuma yazma bilmiyor ya da bunun için mücadele etmiyor; yoksulluk var yani hayatta kalma ihtiyacı var. Bu içsel bir yansımadır, aynı zamanda acı çektiğimiz ve görmezden gelemeceğimiz dış durumla da ilgilidir. Aynı zamanda hapsedilen, işkence gören ve öldürülen yoldaşların durumlarıyla yüzleşmek zorunda kalmamızı da engelliyor ve bu da bize üçlü bir çaba dinamiği dayatıyor.

Bu arada, ulusötesi şirketlerin ve finans kuruluşlarının yalancı, ikiyüzlü projeleriyle topraklarımız üzerinde uyguladığı baskı var. Bu hipokratlar Yerli halk için kılavuz ilkelere bahsederken, servetimizi, kültürümüzü ve bilgimizi

yağmamak için kredi vermekten söz ediyorlar. Karşılaştığımız bir diğer zorluk da, konularımızı etkin tutmak, toplulukların mücadeleleri ve talepleriyle uyumlu, halkımızın sergilediği tarihsel güçle ve yetenekleriyle uyumlu olmaktır. Bu isyanı gerçek kılmaya devam etme mücadelemiz mevcuttur .

COPINH'li bizler, bazen hoş karşılanmayan direniş eylemlerine sahibiz, ama sonunda, onları iyi ya da kötü bulmaları umurumuzda değil. Bu eylemler mücadelenin ifadeleridir; örneğin, sömürücü endüstrileri devralmak veya onları topraklarımızı terketmeye zorlamak. Bölgemizdeki ormanları sömüren otuzdan fazla santral var. Sadece suyun değil, enerjinin de özelleştirilmesine yol açan ondan fazla hidroelektrik santralını durdurabildik.

Bu mega projelerin ön altyapısını yıktık, çünkü oturup sadece şikayet etmiyoruz ve sürekli eylem ve mücadele halindeyiz. Onlarla yüzleşme fırsatına şimdi yani bu an sahibiz. Ulusal Kongre sırasında ateşe verdiğimiz odun ve transgenik tohumlara halkın el koyduğu eylemlerde bulunduk. Elçilikleri, Ulusal Kongre'yi ve Başkanlık Sarayı'nı işgal ettik. Bunlar sadece kendimiz için yaptığımız eylemler değil Honduras'ın tüm yerli ve siyahi halkları içindir.

Bir diğer büyük zorluğun da bu mücadeleleri desteklemek ve büyütme için güç oluşturmak olduğuna inanıyoruz. Sadece pratik yapmak ve eylemde olmak açısından değil, aynı zamanda kendi aramızda, halihazırda sahip olduğumuz, ancak daha fazla anlamamız gereken teorik temele sahip değiliz. Kendimizi yeniden bulmak. Yaratmak. Yeni şeyler doğurmak. Nereden geldiğimizi hatırlamak. Asırlık mücadeleyi hatırlamak ve akılda tutmak. Tüm kimliğiyle, dünya görüşüyle, gücüyle, söyleşiyle, çözümlene ve önermeleriyle, tesadüf ve farklılıklarıyla tüm hareketlerimizin, direnişlerimizin arkasında bu akıl var, çünkü özdeş olmadığımızı kabul etmek zorundayız.

Halklarımızın toplumsal ve politik özneler olarak eğitimini, sokaktakilerle, mesleklerle birlikte inşa ederek -veya Şuárez yoldaşın dediği gibi, "bir kaya gibi"- sağlam bir şekilde gerçekleştirmeliyiz. Pratikler sayesinde, olduğumuz bu varlıkla ve bu varlıkla bağlantılı olarak teorik, politik ve kültürel temellerimizi daha açık ve daha geçerli bir şekilde sistemleştirebiliriz.

Ve bu, yansımaların, teorinin, ifadelerin ötesine geçmelidir. Bırakın, kapitalizmi, ataerkilliği, ayrımcılığı, ırkçılığı etkin bir şekilde ortadan kaldıralım. Topluluk temelli bir hareketten, kolay olmayan ulusal ve uluslararası bir adım attık. Yine de, inşa etmeye, yeniden yaratmaya, güçlendirmeye, doğurmaya devam etme isteğiyle kararlıyız. Teşekkürler, iyi günler yoldaşlar.

#BertaiçinAdalet #JusticiaparaBerta

BEYAZ BULUTLAR

Ayşe Nur OĞUZ

Ah bedenim, bana ait olamayan bedenim...

Burası bir koğuş. Bir cezaevi ya da ıslahevi koğuşu... Kimine göre tımarhane, kimine göre gerçekliğin ta kendisi. İnsanoğlunun kendi elleriyle yarattığı yerküre belki de. Ben burada doğdum, burada büyüdüm. Başka bir yer bilmedim.

Annem tek başınaydı, yorgun ve üzgün bakardı bana. Nedenini sonra anladım, bu bedeni taşımak zor olacaktı...

Büyümeyi hiç istemedim. Başkaları için yaşamak demekti büyümek tıpkı annem gibi. Herkes bedenine bakıyor, herkes bedeninden bir parça istiyor, kimi gelip dokunmak, kimi içine girmek, kimi senden beslenmek istiyordu. Bu koca memeleri taşımak, sevmek, sevişmek, bir yavruya can vermek, özgürce dolaşabilmek ve özgürce yaşayabilmek, 'bu beden benim' diyebilmek zor olacaktı.

İnsanları doyurmak zor olacaktı, öğrendim.

Bu sabah yine ıslak yatağında kendi kirimin, pisimin içinde uyandım. Sanki ruhuma da bulaşmış, kokuyorum. Yaşamak ne zor... Korkuyorum... Keşke kalkıp gidebilsem ama ne mümkün, adeta bağılıyım bu insanlara. Ben de diğerleri gibi esirim burada. Boynumdaki yularımla bağılıyım bu parmaklıklara. Oda karanlık, dünyam karanlık... Işığa yol veren küçük bir pencere var. Odanın çirkinliğini, bedenimin yaralarını, şu dört duvara sığmış kısa ömrümün anlarını bana anlatıyor. O pencere de kapansa mı acaba, her şey karanlık altında kalsa dayanmak daha mı kolay olurdu yaşananlara? Ama yine de iyi ki var ve hep olmaya devam etsin, bir küçük bulutun özgürlüğünü seyretmek devam edebileyim diye...

Bulutları severim, siyah bedenim de minik beyaz bulutlarla kaplı benim...özgür bulutlar...
Bulut olsun benim adım.

Ahh bedenim, hiçbir zaman benim olamamış bedenim... Vurulan, sağılan, döllen, kesilen bedenim...
Onları doyurmak için var olan bedenim, ve bebeklerim...

Sanıyorlar ki bir tek biz esiriz, bizi hapsettikleri karanlık onları da sarıyor, farkında değiller. Sadece ben özgür olayım deyince özgürlük olur mu hiç? Mesela tek bir bulut koskoca gökyüzünde bir başına dolaşsa, bütün maviler, yıldızlar onun olsa, büyüye büyüye ve koskocaman olsa, yeryüzü onun gölgesiyle kaplansa... Yeryüzü kararır ama gökyüzü de kararmıştır o vakit...

Bütün bulutlar çıksın gökyüzüne, karanlık hapisanelerden kurtulsun her canlı. Ne insanlar esir olsun ne de biz. Bırakın kadınları ve çocukları, bırakın beni ve karnumdaki beyaz benekli kara kızımı! Bırakın kara kızım alsın ağzına memelerimi siz değil, kara kızım için sütümü kana kana siz değil ! Bırakın mavi göğün altında beyaz bulutlarla büyüsun kara kızım, karanlık odalarda değil!

Yaşasın kara kızlar, yaşasın kadınlar, yaşasın beyaz bulutlar...

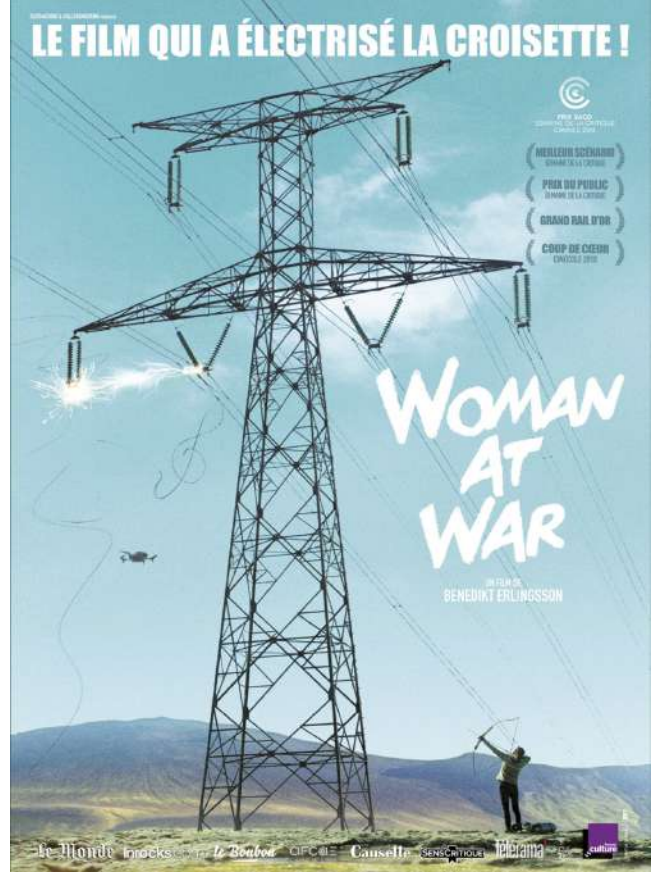
SİNEMA

Woman at War, Hem de “Always”

Cansu YUMUŞAK

İzlandaca çekilmiş ve Benedikt Erlingsson tarafından yönetilmiş olan Woman at War (Savaşta Kadın olarak çevrilebilir sanırım) filmi, bir yandan güler yüzlü bir koro öğretmeni olurken öbür yandan hayatının karanlık tarafında, gözlerden uzakta bir mücadeleyi tek başına yürütmeye çalışan Halla ile bizi tanıştırıyor.

Halla, “dünyayı kurtarabilecek olan son jenerasyon biziz” diyerek, kendi yaşadığı yereldeki ağır sanayinin çalışmasını önlemek için elektrik kablolarını çeşitli eylemlerle tek başına patlatan bir kadın. Kendi cümleleriyle, bir suçlu olmadığını, sadece “bize karşı işlenen suçları durdurmaya çalıştığımı” söylüyor. Bugün HES'lere direnen, zeytinliklerin başında nöbet bekleyen, korulara ve ormanlara girmeye çalışan traktörlerin önüne yatan her ekoloji eylemcisinin düsturu olabilecek çok güçlü bir cümle bu. Halla, çok tehlikeli ve bir o kadar da cesur olan eylemlerinin birinden dönünce, evde televizyon karşısında kapitalist devletlerin bu eylemleri İzlanda halkına karşı olarak nitelediğini Tai-Chi adlı savunma sporunu yaparak izliyor. Bunun çok haklı bir şekilde savunma sanatı olması da filmin taşıdığı değerler açısından oldukça anlamlı bir ayrıntı. Eylemciyi hedef göstere bu haberleri kanal kanal gezdikten sonra, ise televizyonda bu kez iklim krizi ve insanlığın bu krize katkılarıyla ilgili başka bir haber ya da bir belgesel izleyen Halla'ya bir telefon geliyor, yıllardır beklediği bir haber, evlatlık edinme başvurusu sonuçlanmış oluyor. Halla, bir çocuğun bakımını üstlenerek ona iyi bir gelecek sunmak arasındaki arzusu ve dünyanın geleceğini kurtarmak arasında kalmış bir kadını izliyoruz bu andan sonra. Bu noktada bir soru takılıyor ister istemez aklımıza: Bu filmin baş karakteri bir erkek olsaydı, film böyle mi akardı? Buraya filmin ilerleyen sahneleriyle beraber hemen yeniden geleceğiz.

Halla, filmin devamında, kendi benliğinin kurtuluşunu aramak için iki yıllık bir inzivaya çekilecek olan ikiz kız kardeşinin yanına gidip onun yedek vasi olup olamayacağını onaylamak istiyor. Bu Halla'nın kimliği henüz tespit edilemese bile hedef gösterilmesinin doğal bir sonucu olarak “ya bu çocuğu evlat edinirsem ve onu yeniden kimsesiz bırakıp hapse girersem” kaygısından kaynaklanan bir soru. Kız kardeşi ile yaptığı konuşmada, annelerinin iki sözünü anımsıyorlar, anne kimliğinden doğan o sözleri: “Anneler her şeyi yapabilir” ve “Çözüm yolu bul.” Birincisi söz, ebeveynliğin tüm yükünü yeniden anneye, yani kadına yüklerken, ikincisi ise bir savaşçıya, bir iklim savunucusuna sesleniyor. Sorun ortada. Bir çözüm yolu bul. Halla, mücadelesini toplumsallaştırmaya çalışıyor ve dikkatle yazdığı bir bildiriye tüm şehre dağıtıyor. Kime karşı ve neden savaşta olduğunu anlatıyor. Bu sırada koro öğretmeni olan makbul karakteri evlat edineceği kızı anlatıyor, kız kardeşi ile her fırsatta bu kızı konuşuyor.

Barişçı ve “şiddet, şiddeti doğurur” sözlerinin yılmaz savunucusu olan kız kardeşi, Halla'nın sabotaj eylemlerini gerçekleştiren kişi olduğunu elbette bilmiyor. Kendisini değiştirerek, dönüştürerek, dünyanın dönüşümüne bir damla katkı sunabileceğini savunan pasif bir direnişi sahiplenen kardeşine, Halla, “o kadar vaktimiz yok” şeklinde net bir yanıt veriyor. Çünkü eğer yaşadığın eve hırsız girmişse, kendini daha az eşyayla yetinebileceğin bir şekilde eğitim ve dönüştürmen gerçek bir çözüm yolu değildir. Hırsıza karşı kendini savunmayı öğrenmeyi gerekir. Ama aynı sahnede, kız kardeşi, Halla'nın da birçok evlat edinerek bir kişiyi kurtarmaya çalışmasına vurgu yapıyor ve bunu da bencillik ya da tek merkezlik olarak görüyor. Halla ise, en azından başka birine yardım ettiğini söyleyerek konuyu kapatıyor. Bir çocuğu evlat edinebilmek için tüm dünyanın geleceğini savunmaya çalışmaktan vazgeçmek, sadece bir kadına dayatılabilecek bir ikilem olabilirdi. Çünkü anneler her şeyi yapabilir – çocukları için. Burada Halla'yı sarsan ikilem, “kimin çocukları?” sorusu. Çünkü birlikte yaşamak istediği çocuk da, dünyayı katledenlerin savaşlarından sağ çıkmış bir çocuk. Onunla yaşamak demek onu kurtarmak demek. Onunla yaşamak demek, artık savaşmamak demek.

Halla gittiği yere kadar savaşıyor. Ve sabotaj eylemlerini sürdürüyor. Doğanın her nimetinden, ölü hayvan postlarından, nehirlerden, dağlardaki mağaralardan faydalanarak çok hırpalansa da başarılı bir şekilde kaçmaya devam ediyor. Ancak geride bıraktığı birkaç damla kan, kimliğini ele veriyor. Tam kaçacakken, son hamlede kimliği tespit ediliyor, kendisi yerine yanlışlıkla ikizi yakalanıyor, ikizi durumdan haberdar olmadığı için her şeyi inkar ediyor. Hemen sonra Halla

yakalandığında ise, ikizi, Halla'yı görmeye gittiği birkaç dakika içinde onunla kıyafet değiştiriyor ve planladığı iki yıllık inzivayı hapisanede de tamamlayabileceğini söyleyerek, Halla'ya kurtarmak istediği kızla birlikte yaşamaları için bir fırsat yaratıyor. Halla kız kardeşimiş gibi yaşayarak, yedek vasi olarak kızla tanışmaya gidiyor ve film sona eriyor.

8 Mart dolayısıyla, filme sadece bir ekoloji aktivisti gözüyle değil, bir kadın olarak da baktığımızda, kadınların doğayı ya da insanlığı anacıl bir şefkatle kurtarmaya çalıştığı algısının ne kadar yerleşik olduğunu bir kez daha görmek mümkün. Anelik ve aktivistlik arasında seçim yapmaya zorlanmak da, tam da bu filmde bu bakışın altını çiziyor. Halla'nın aktivizmi tekil kaldığı sürece elbette çıkışsız, ama bir farkındalık yaratabilmek açısından çok ama çok kıymetli. Dünyanın yarını ve bir çocuğun yarını aynı zeminde karşılaştırılabilecek şeyler değil, ama bir çocuğun yarını (kadın olması şart olmayan) en az 1 kişi kurtarabilirken, binlerce çocuğunun yarını için kolektif bir mücadele gerekli.

Tek bir ortak noktası var o çocukla dünyanın: o bir çocuğun yarını da egemen sınıfların kavgasında çalınmış bir yarın. Tıpkı dünyanın yarınının egemen sınıfların sömürü düzeninde erimekte olduğu gibi. Çocuk ve çocuklar arasında seçim yapmaya mecbur bırakılan kadınlar olarak temsil edilmek bize reva görülen mücadele olmamalı. Bizim mücadelemiz, kimi kurtarmakla ilgili değil çünkü. Bizim mücadelemiz, kimsenin kurtarılmak zorunda kalmayacağı bir yarın için. Çalınmış yarınlardan kalanlarla yetinmek zorunda değiliz. Çalanlardan hesap sormak için marksist bir ekoloji hareketini benimsiyoruz. Kadınların her zaman annelik ve mücadele arasında debelenmediğini hatırlatarak, Halla'nın inadını, kız kardeşinin desteği ve dayanışmasını, bir çocuğa umut olmanın heyecanını yürekte hissetmemek elde değil. Kadınlar, daima bir savaş içinde yaşıyor, evet, ama bu her zaman Sophie'nin Seçimi gibi gözyaşları içinde yaşadığımız bir vazgeçiş için değil, mücadelemizi her alanda büyütebileceğimiz, “Çözüm yolu bul” diyen bir ses olarak da yolumuzu açabilir.

Not: Filmde sürekli yanlışlıkla tutuklanan “yabancı” ise bambaşka bir yazının konusu olabilecek kadar derin ve eğlenceli bir detay olduğu için bu yazıda ona hiiiiic değinmedik :)

YERELDEN

MARDİN EKOLOJİ DERNEĞİ'nden Derya Akyol:

"Mücadelemizi antikapitalist perspektifle yürütüyoruz."

Bu sayımızın Yerelden bölümünde Mardin Ekoloji Derneği'ndeki dostlarımız ile konuşuyoruz. Derya Akyol bizimle, MED adına. Sevgili Derya ile yaptığımız sohbet hem Kürdistan'daki ekolojik yıkımları hem de ekolojist kadınları konuştuk. Sözün özcesi değerli okurlarımızın zihnine söyleşimizi bırakıyoruz.

Vakti, sabrı ve emeği için Mardin Ekoloji Derneği'nden Derya Akyol'a teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Tarımın dolayısıyla da kültürün beşiği Mezopotamya coğrafyası. Ve belki de denebilir ki, o zamanlardan bu zamanlara talandan savaşan payına en fazla düşen yeryüzü parçası. Mezopotamya Ekoloji Hareketi ve onun bir parçası olarak Mardin Ekoloji Derneği'ni sizden dinlemek isteriz.

Bizler ekoloji aktivistleri olarak bir araya gelmiş 2018 yılında Mardin Ekoloji Derneği olarak mücadelemizi devam ettiriyoruz. Fiziksel mücadelemiz bölge ile sınırlı kalmayıp, ekolojik yıkım ve sömürüye karşı ortak ve çoğulcu mücadeleyi benimsiyoruz. Ekolojik kırımların kapitalizmin bir ideolojisi olduğunu biliyor ve mücadelemizi antikapitalist perspektifle yürütüyoruz. Dernek olarak yerelde gelişen tahribatlara karşı dururken alternatiflerini sunuyor ve bu yönde yol alıyoruz. Ekoloji mücadelesi bir yaşam savunusu aynı zamanda toplumu ilgilendiren bir meseledir; bu sebeple bölgede faaliyet yürüten demokratik kitle örgütleriyle ortaklaştırmaya ve tüm topluma mal etmeye çalışıyoruz.

Mezopotamya barajların, madenlerin olduğu kadar kuraklığın, ormansızlaşmanın da en ağır yaşandığı bölgelerin arasında. Özellikle iktidarın suyu bölge halklarına karşı bir silaha dönüştürmeye çalıştığını biliyoruz. Buna karşı Mezopotamya'daki ekoloji örgütlerinin mücadelesinden bahsedersiniz?

Kurulan barajlar ve planlanan projeler, faaliyet yürüten veya maden sahası ilan edilmiş alanlar yeni meseleler değil tarihsel süreçlere dayanıyor. Ancak

burada ki mesele bir başka yer ile aynı değildir. Kürt halkına yönelik inkâr ve asimilasyon politikasının tezahürleridir. Fiziksel bir kırım beraberinde kırıma uğratılan toplumsal değerlerin bütünü...

İktidarların isimleri değişiyor ancak iktidarların Kürdistan coğrafyasına karşı yürüttükleri özel savaş politikaları değişmiyor. 90'lı yıllarda köy yakmalardan bugün orman yakmalara, barajlara, HES'lere geldik.

Fırat ve Dicle nehirleri ve yan kolları üzerinde sayısı çok sayıda baraj var. Barajlar arda ardına sıralanmış ve coğrafyayı ikiye bölmüş durumda. Aynı zamanda Irak ve Suriye'yi besleyen Fırat ve Dicle nehirleri, hükümet tarafından çok defa tehdit unsuru olarak kullanılmıştır. Sular akışkan tabiatıyla toplum içinde yaşamı simgeleyen aynı zamanda Ekolojik bir varlık iken, ekolojik bir silaha dönüştürülüyor.

Bizler; tarımsal bir sulama ya da enerji kaynağı olarak sunulan projelerin altında yatan nedenleri her platformda tartışarak, sistemi deşifre ediyoruz. Ulusal ve uluslararası zeminlerde mücadelemizi ortaklaştırmaya, sorunun sistemsel bir sorun olduğunun bilinciyle ve mücadelenin politik hattını örererek, alternatiflerini konuşuyoruz.

Ekoloji mücadelesinin politik olduğu sıklıkla vurgulanıyor ama bu konunun hala yeterince anlaşılmadığı da aşikar. Ekoloji mücadelesinin “siyasetler üstü” olduğu savunuluyor. Politik bir ekoloji mücadelesinde siz neyi anlatmak istiyorsunuz?

Bölgeden bölgeye, neden ve sonuçları her ne kadar farklı olsa da aynı iktidar anlayışı ve tahakküm sistemi, aynı kapitalist sistem tarafından gerçekleştirilen fiziksel ve toplumsal yıkımlar yaşanıyor. İktidar ve devlet eliyle verilen kararların hiçbiri toplumsal değildir. Bu bağlamda toplumun yapay ihtiyaçlarının devlet tarafından belirlenip sürekli üretim ve tüketim anlayışıyla politikalar belirleniyor. Bizler yalnızca sonuç odaklı değil, nedenlerini tartışarak politikanın asıl sahiplerinin toplum olduğu gerçeğiyle hareket ediyoruz. Halkların kendi ihtiyaçları doğrultusunda doğa ile uyum içerisinde politikalar belirlenmesi gerektiğini esas alıyoruz.

Pek çok kere, ekolojik yıkım ile demokrasinin yıkımı arasında bağ olduğunu savunuyoruz. Kürt halkına yönelik antidemokratik yaklaşımlar çözülmeyen ne Kazdağları ne Akbelen ne de İkişdere'deki ormanların talandan kurtulamayacağını da söylemek gerek çünkü iktidarın demokrasisi halkların kendi sözünü söyleme özgürlüğüne karşı. Sizler de inkar, imha ve güvenlik eksenli baskılara en ağır şekilde maruz kalan coğrafyada mücadele ediyorsunuz. Bu politikalar sizi nasıl etkiliyor? Diğer yerlerdeki ekoloji mücadelelerinde dayanışmanın boyutu nasıl?

Kapitalist sistem sömürücüdür. Yalnızca meta üretmez aynı zamanda kültürü, yaşanmışlıkları, toplumu da kırıma uğratar. Ulus-devletlerin kendilerini var etmeleri için kapitalizm kadar milliyetçilik rejimi de hep ön planda olmuştur.

2015 kent savaşları ve akabinde uygulanan Olağanüstü hal ile birlikte Kürdistan coğrafyasında ki baskı katmerlenerek arttı. Halkın iradesi olarak seçilen eşbaşkanların yerlerine atanan kayımlarla birlikte kamusal alan özellikle muhalif olan kesimlere yasaklı bir hal aldı. 2016 yılından bugüne kadar valilik kararlarıyla birer aylık sürelerle basın açıklaması, gösteri, yürüyüş gibi etkinlikler yasaklanıyor. Bu kararlar tanınmayıp kamusal alanda gerçekleştirilen herhangi bir eylemsellik sonucunda gözaltı, ifade benzeri işlemlerle halklar sindirilmeye çalışılıyor. Kürdistan da artan baskı akabinde ülke

geneline yayılıyor. Süreç ve bu baskı politikaları iyi okuna bilirse dün Kürdistan'da yasak olan yarın Türkiye'nin herhangi bir bölgesinde yasaklı hale geliyor. Her sene Kürt coğrafyasında yakılan ormanlarda karşılaştığımız engellemeler ve müdahalesizliklerin neredeyse aynısı bugün Türkiye'de yanan ormanlarda karşılaşıldı. Kürt coğrafyasında karakollar, kalekollar yapılıyor, Türkiye de oteller, TOKİ'ler inşa edilmesinden bahsediliyor. Bir yaşam alanı; ormanı, su varlıkları, toprağı, kültürel varlıkları ve toplumsallığı ile vardır. Nerden bakarsanız bir yaşamın imhası söz konusu.

Coğrafyamızda; bitmek bilmeyen fiziksel ve sosyolojik savaşlar, Kürdistan'ın doğasına ve toplumuna yönelik saldırılar, mücadelelerin iç içe geçmesi gerekliliğini ortaya koyuyor. Yürütülen her savaş, ekolojik ve toplumsal yıkımdır. Bizler ekoloji mücadelesi verirken aynı zamanda barış ve demokrasi mücadelesi de yürütüyor, kültürümüzü, dilimizi, değerlerimizi sistemin asimilasyon politikalarına karşı korumaya çalışıyoruz.

Ekoloji örgütlerinde mücadele eden kızkardeşlerimizin doğayı katleden patriyarkal kapitalist sisteme karşı mücadele ettiği kadar aynı zamanda buldukları alanda da var olduklarını anlatmak için mücadele etmek durumunda kaldığını görüyoruz. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz, Mardin Ekoloji Derneği'nde bu anlamda belirlediğiniz ilkeler var mı?

Kapitalist sistem iktidarcı ve tekelci anlayışıyla aynı zamanda erkek egemen sistem yaratır. Erkek egemenlikli sistemin üretmiş olduğu dincilik, felsefe ve bilimcilik ideolojileriyle oluşturduğu hiyerarşik, sınıf eksenli ve tahakkümcü zihniyetine karşı; cinsiyet özgürlükçü yeniden üretim anlayışı ortaya koyuyoruz. Oluşturulan kadın-erkek karşıtlığıyla mücadele ediyor, demokratik, Komünal, ekolojik, ekonomik, kadın özgürlükçü toplum paradigmasını her alanda yaşatmaya çalışıyoruz. Bireyi esas alan, bireyciliği ön plana çıkaran kavramsallığa karşı mücadele ediyor, farklı kimliklerin özgürlüğünü demokrasinin temeli sayıyoruz.

Komünal yaşamın ve ekonominin varoluşu kadınlardır. Bu anlamda kadının demokrasi, emek, ekonomi çalışmalarına aktif katılımını olmazsa olmaz kabul ediyoruz.

POLEN ÇOCUK

Hazırlayan: Öznur CENCİK

ORMANDA BU AY 2022-2023 EKÖLÖJİK TAKVİM
KAPİBARA MART PROGRAMI

1. HAFTA

YENİDEN DOĞUŞ HAFTASI

2. HAFTA

İLKBAHAR GÖLETİ ÇALIŞMASI

3. HAFTA

BAHAR BAYRAMI HAFTASI

4. HAFTA

SALYANGÖZ TOLİ HAFTASI

{ Bu ürünün telif hakları saklıdır.
Ürün sahibinden izinsiz çoğaltılmaz ve
dağıtılamaz. }

KAPİBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

1. HAFTA

MART

YENİDEN DOĞUŞ HAFTASI

Bu ürünün telif hakları saklıdır.
Ürün sahibinden izinsiz çoğaltılmaz ve dağıtılamaz.

KAPİBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

2. HAFTA

MART

İLKBAHAR GÖLETİ HAFTASI

Bu ürünün telif hakları saklıdır.
Ürün sahibinden izinsiz çoğaltılmaz ve dağıtılamaz.

KAPİBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

3. HAFTA

MART

BAHAR BAYRAMI HAFTASI

Bu ürünün telif hakları saklıdır.
Ürün sahibinden izinsiz çoğaltılmaz ve dağıtılamaz.

KAPİBARA EKOLOJİK OYUN KARTLARI

4. HAFTA

MART

SALYANGOZ GÜZELİ HAFTASI

Bu ürünün telif hakları saklıdır.
Ürün sahibinden izinsiz çoğaltılmaz ve dağıtılamaz.

YENİDEN DOĞUŞ ÇALIŞMASI

BALKON SAKSISI ÇALIŞMASI :

- *SAKSI
- *SAKSI ÇİÇEĞİ/ BİTKİSİ TOHUMU
- *TOPRAK

CEMRELER BİRE BİRE DÜŞMEYE BAŞLADI. ÖNCE HAVAYA SONRA SUYA ŞİMDİ DE SON OLARAK DA 6 MARTTA TOPRAĞA DÜŞTÜ ÇOCUKLAR. BU ŞU DEMEK Kİ KOCA KIŞ TOPRAĞINA ALTINDA UYUYAN YAŞAM İÇİN TEKRAR UYANMA VAKTİ. İŞTE MART AYINDAYIZ YANI İLK BAHAR MEVSİMİNİN İLK AYINDA. BU UYANIŞA , YENİDEN DOĞUŞA TANIKLIK ETMEK VE BUNU DAHA YAKINDAN GÖZLEMLEMELİK İÇİN SİZİN İLE BİR TOHUM ATALIM SAKSIMIZDAKİ TOPRAĞA. VE BU SAKSIMIZI BAŞ UCUMUZA EN YAKIN PENCEREYE / BALKONA KOYALIM. O SONRADA SANA GÖNDERECEĞİMİZ GÖZLEM FORMUNA TOHUMUNUN KAÇ GÜNDE HANGİ BOYA ERİŞTİĞİNİ HER GÜN YAZIP ONU GÖZLEMLE. BÖYLELİKLE YENİDEN DOĞUŞUN EN YAKINDAN GÖZLEMİNİ YAPMIŞ OL. HAYDİ İŞE KOYULMA VAKTİ .

BAHAR BAYRAMI HAFTASI

NEWROZ UÇURTMASI ÇALIŞMASI :

- *3 ADET DAL PARÇASI
- * 50*50 CM BOYUNDA BEYAZ LAYLON

21 MART BAHARIN GELİŞİNİN KUTLANDIĞI GÜNDÜR ÇOCUKLAR. BAHARI KARŞILADIĞIMIZ BU AYIN 21 MARTINDA GECE VE GÜNDÜZ SÜRELERİ BİRBİRİNE EŞİTLENİRKEN BU GÜNDEN SONRA ARTIK GÜNDÜZ SÜRELERİ UZAMAYA BAŞLAYACAK. YANI HAVALAR DAHA ÇOK ISINMAYA BAŞLAYIP HER YER YEMEŞİL OLACAK, ÇİÇEKLER AÇACAK VE KUŞLAR O HASRET KALDIĞIMIZ ŞARKILARI YENİDEN SÖYLENMEYE BAŞLAYACAK. İŞTE BÖYLESİNE GÜZEL BİR GÜNÜ İNSANOĞLU BAHAR BAYRAMI İLAN EDEREK BAHARIN GELİŞİNİ ŞÖLENLER İLE KUTLUYORLAR. BİZ ÇOCUKLARDA BU BAYRAMI DOĞANIN RENGARENK RENKLERİNİ UÇURTALARIMIZA VERİP GÖĞÜ BOYAYARAK KUTLAYALIM. BEYAZ NAYLON ÜZERİNE ÇİZDİĞİMİZ RENGARENK RESİMLERİMİZİ DAL PARÇALARINI BİRLEŞTİRİP GIYDİRELİM. VE ŞARKILAR EŞLİĞİNDE DOĞA DA KOŞARAK UÇURTALARIMIZI UÇURUP BU GÜNÜ NEŞEYLE KUTLAYALIM.

İLKBAHAR GÖLETİ ÇALIŞMASI

İLKBAHAR GÖLETİ ÇALIŞMASI :

- *GÖZLEM FORMU
- *BÜYÜTEÇ
- *DÜRBÜN

4 MEVSİM DOĞAYI GÖZLEMLEYEN SİZ DOĞA KAŞIFLARINA DAHA ÖNCE KAPIBARA EKOLOJİK ETKİNLİK KUTUSU SETİNDE SONBAHAR VE KIŞ MEVSİMİNDE SİZLERE EN YAKIN OLAN GÖLETİ İNCELEMELİK İÇİN BİR GÖZLEM FORMU HAZIRLAMISTIK ÇOCUKLAR. ŞİMDİ İLKBAHAR MEVSİMİNDE GÖLETİMİZİ İNCELEME ZAMANI. BU SEFER GÖLETİN İÇİNDE, DIŞINDA VE KENARINDA 3 TABAKADA NASIL BİR MEVSİMSEL BİR FARKLILIK OLUŞTUĞUNU İNCELEYELİM. AMA DAHA İYİ BİR GÖZLEM YAPABİLMELİK İÇİN YANINA BİR DÜRBÜN VE BÜYÜTEÇ ALMAN İŞİNİ ÇOK DAHA KOLAYLAŞTIRIP DAHA ÇOK CANLI VE CANSIZ VARLIKLARIN FARKINA VARABİLİRSİN. SON OLARAK GÖZLEMLEDİĞİN DEĞİŞİKLİKLERİ SANA GÖNDERDİĞİMİZ GÖZLEM FORMUNDAN İŞARETLEYİP NELER İLE KARŞILAŞTIĞINI TAKİP EDEBİLİRSİN.

SALYANGOZ OTELİ ÇALIŞMASI

SALYANGOZ OTELİ ÇALIŞMASI :

- *BİR ADET BOŞ SAKSI VEYA BOŞ KOVA
- *UZUN VE GENİŞ BORULAR
- *SALYANGOZLAR

SALYANGOZLARI HIÇ YAKINDAN İNCELENDİNİZ Mİ ÇOCUKLAR? PEKİ SALYANGOZLARIN ÇOK SIRADIŞI ÖZELLİKLERİNİN OLDUĞUNU BİLİYOR MUYDUNUZ ? ORNEĞİN SALYANGOZLAR GÖREBİLİRLER ANCAK DUYAMAZLAR ÇÜNKÜ KULAKLARI VE KULAK KANALLARI YOKTUR. ÇOĞU SALYANGOZUN İKİ TANE UZUN ANTENİ VE UÇ KISIMLARINDA GÖZLERİ VARDIR, ALTTA KISA OLAN İKİ ANTENİ İSE KOKU ALMAK VE ETRAFTAKİ TITREŞİMLERİ HİSSETMEK İÇİN KULLANIRLAR. VE ÇOK DAHA İLGİNÇ BİR ÖZELLİKLERİ İSE SALYANGOZLARIN "RADULA" ADI VERİLEN DIŞLI BİR DİL YAPISI VARDIR. DIŞLER ÇOK KÜÇÜK OLUP YİYECEKLERİ PARÇALAMAK İÇİN KULLANILIR. ORTALAMA BİR BAHÇE SALYANGOZUNUN DİLİ ÜZERİNDE SIRALI HALDE BULUNAN 14.000'İN ÜZERİNDE DİŞ VARDIR. HAYDİ ŞİMDİ ELİMİZDEKİ BOŞ KOVALARIN İÇİNE ELİNİZDEKİ GENİŞ VE UZUN BORULARI YERLEŞTİRİP HAYAL GÜCÜMÜZÜ KULLANIP ONLAR İÇİN BİR ODA İNŞAA EDELİM BÖYLELİKLE SALYANGOZLAR İÇİN YAPACAĞIMIZ SALYANGOZ OTELİNDE ONLARI UZUN SÜRE GÖZLEMLEYİP BAŞKACA ÖZELLİKLERİNİ DE ÖĞRENEBİLİRİZ.

ÇAM AĞACI

Çam, çamgiller familyasından Pinus cinsinden orman ağaçlarını içeren iğne yapraklı türlere verilen ad. Yaprak dökmeyen, aromatik ağaç veya çalılardır. Taç gençken genellikle konik, yaşla birlikte genellikle yuvarlak veya düz tepelidir. Daha eski gövdelerin kabuğu, çeşitli şekilde oluklanmış, plakalar ve/veya katmanlı veya pullu sırtlar halinde kaplanmıştır. Meyvesi Kozalaktır ve bu kozalaklar çam ağaçlarını türlerine göre farklılık gösterir. Bir çok çam türü vardır ülkemizde en bilindikleri, kızılçam, karaçam, sarıçam, fıstık çamı vs... dir.

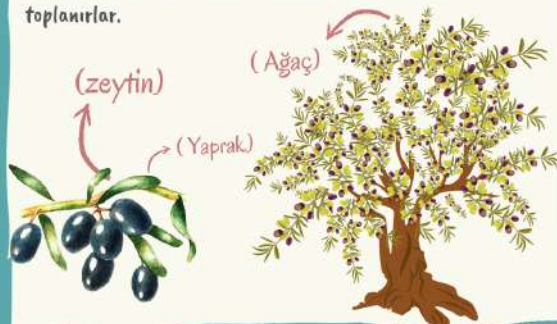
TOMURCUK

Tomurcuk, yaprakları biri biri üzerine sıkıca kapanmış ve internodları uzamamış kapalı sürgündür. Ağaçlarda odun tomurcuğu ve çiçek tomurcuğu olmak üzere iki çeşit tomurcuk bulunur. Odun tomurcuqları ince ve sivridir. Odun dalları bunlardan çıkar. Çiçek tomurcuqları kalın ve yuvarlaktır. Bunlardan çiçek çıkar. Tomurcuqlar yazın meydana gelir. Kışı tomurcuk halinde geçirdikten sonra ilkbaharda açılır.

ZEYTİN AĞACI

Avrupa zeytini" anlamında Olea europaea botanik adlı zeytin, zeytingiller familyasından meyvesi yenen ve geleneksel olarak Akdeniz iklimine özgü bir ağaç türüdür. Tür, tüm Akdeniz ülkelerinin yanı sıra Akdeniz ikliminin görüldüğü bir çok yerde yetişir. Ağacı bodurdur ve yüksekliği nadiren 8-15 m 'yi aşar. Geniş, kıvrımlı, yamru yumru bir gövdesi vardır. Ağaç yaşlandıkça, düzgün gri renkli gövde kabuğu giderek çatlar. Mızrakı, çok kısa saplı, deri gibi sert yaprakları vardır. Ağacı uzun ömürlü olup yaklaşık 2000 yıl kadar yaşayabilir. Meyvesi küçük, 1-2.5 cm uzunluğunda, ince etli ve zeytin bahçesi çeşitlerine göre yabancı olanları daha küçüktür. Zeytinler renkleri yeşilden mora dönerken toplanırlar.

ÇAYIR PAPATYASI

Papatya, papatyagiller (Asteraceae) familyasında sınıflandırılan Anthemis, Matricaria, Bellis, Leucanthemum ve Tripleurospermum gibi farklı cinslerden bitki türlerine verilen ortak ad. Çayır papatyalı 5 ila 20 cm kadar büyüyeabilen çoğu kez çok yıllık bitkilerdir. Türlerin büyük bir kısmının bazal yaprakları ve basit dik gövdesi vardır. Her birinin gövdeden çıkan ışınal çiçek başları bulunur.

TOHUM GÖZLEM FORMU

YENİDEN DOĞUŞ HAFTASI

Ektiğiniz tohumun her gün boy ölçümü yapıp forma kaç cm olduğunu not düşünüz.

1. gün		7. gün		13. gün		19. gün	
2. gün		8. gün		14. gün		20. gün	
3. gün		9. gün		15. gün		21. gün	
4. gün		10. gün		16. gün		22. gün	
5. gün		11. gün		17. gün		23. gün	
6. gün		12. gün		18. gün		24. gün	

İLKBAHAR GÖLETİ ÇALIŞMASI

Kayık - Nradi 31 10 20

«Clara Zetkin & Rosa Luxemburg»